సుదర్శన్ రచనలు

రచయిత :

దేవులపల్లి సుదర్శన్‌రావు

ఈశ్వర ఉగాది

ఏప్రిల్ 1997

ప్రచురణ :

విశ్వసాహితి
పోతుకూచి సరస్వతీ పీఠం
6-3-195 న్యూ బోయిగూడ
సికింద్రాబాదు-3, ఫోన్ : 7533177

ప్రతులకు

1) దేవులపల్లి. సుదర్శన్
విశ్వమాతాసదన్, శ్రీనగర్ కాలనీ (ఉత్తర), 08[redacted]
ఎన్.జీ.వో కాలనీ ప్రక్కన— హన్మకొండ,
వరంగల్ జిల్లా. 759/3

2) విశ్వసాహితి చిరునామా 69090

3) హన్మకొండ, వరంగల్ బుక్‌స్టాల్స్

ముద్రణ :

ఎ-1 ప్రింటర్స్, యం.కె. నగర్, ఓ. యు. క్యాంపస్
హైద్రాబాద్ - 7

వెల రూ. 30/-

ఓమ్

స్వవిషయమ్

క్రీ॥శ॥ 1940 ఏప్రిల్ నుంచి ఇంగ్లీష్, తెలుగు, ఉర్దూ, హిందీ భాషల్లో రచనలు చేస్తున్నా సభలు, సమావేశాల్లో పాల్గొనటంగానీ, రచనలు ప్రచురణార్థం పత్రికలకు పంపుకోటంగానీ ఎఱుగను. కాకపోతే కొన్నిసార్లు కొందరు సహృదయులు, మిత్రులు నాకు తెలియకుండానే పత్రికలకి పంపటం అవి అచ్చు అయి వచ్చాకగానీ నాకు తెలియటం జరిగింది.

అలాంటివానిలో "అమాయకుడి ఆరాటం" ఒకటి 1951 లో మా అన్నయ్య శ్రీ దేవులపల్లి వేంకటేశ్వరరావుగారు. అనారోగ్యంతో హన్మకొండలో వుండగా నేను వారి పరిచర్యల్లో తలమున్కలుగా వున్నరోజుల్లో శ్రీ జె. రాఘవేంధర్‌రావుగారు— ప్రస్తుతం ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ సామాజిక శాస్త్ర శాఖాధిపతి— చిన్ననాటి నుండి చక్కని కవితాధార గలిగి సామాజిక, రాజకీయ స్పృహతో అనేక కార్యక్రమాల్లో చాలా చురుకుగా పాల్గొనేవారు, వయస్సులో నాకన్న పిన్న అయినా విజ్ఞానతృష్ణగల ఔత్సాహికులుగా నాకు అతి సన్నిహితుల్లో ఒకరుగా వుంటూ వచ్చారు. ఈ రాఘవేందర్ రావుగారు నా "అమాయకుడి ఆరాటం" అనే రచనని తెలుగు స్వతంత్రకి, నా కొన్ని హిందీ దోహాలు హిందీ "ధర్మయుగ్" కి పంపటము, అవి ప్రచురించబడినాక సుమారు నాలుగు నెలలకు— ఈ మధ్యకాలంలో మా అన్నగారి ఆరోగ్యం పూర్తిగా క్షీణించి వారు దివంగతులు అయినందున నేను మా గ్రామం నుంచి హన్మకొండకు రావాలని కారణాన— నాకు తెలియటం జరిగింది. "స్వతంత్ర" పత్రిక వారు నా శీర్షికను "భగవంతుడు అతడెవరో అగుపడితే బాగుండును" గా మార్చి ప్రచురించారు. ప్రచురణకు నోచుకున్న హిందీ దోహాలు వున్న "ధర్మయుగ్" ప్రతి నాకు దొరకలేదు. నేను చూడలేదు.

ఓ మ్

స్వవిషయమ్

క్రీ॥శ॥ 1940 ఏప్రిల్ నుంచి ఇంగ్లీష్, తెలుగు, ఉర్దూ, హిందీ భాషల్లో రచనలు చేస్తున్నా సభలు, సమావేశాల్లో పాల్గొనటంగానీ, రచనలు ప్రచురణార్థం పత్రికలకు పంపుకోటంగానీ ఎఱగను. కాకపోతే కొన్నిసార్లు కొందరు సహృదయులు, మిత్రులు నాకు తెలియకుండానే పత్రికలకి పంపటం అవి అచ్చు అయి వచ్చాకగానీ నాకు తెలియటం జరిగింది.

అలాంటివానిలో "అమాయకుడి ఆరాటం" ఒకటి 1951 లో మా అన్నయ్య శ్రీ దేవులపల్లి వేంకటేశ్వరరావుగారు అనారోగ్యంతో హన్మకొండలో వుండగా నేను వారి పరిచర్యల్లో తలమున్కలుగా వున్నరోజుల్లో శ్రీ జె. రాఘవేంధర్‌రావుగారు— ప్రస్తుతం ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ సామాజిక శాస్త్ర శాఖాధిపతి— చిన్ననాటి నుండి చక్కని కవితాధార గలిగి సామాజిక, రాజకీయ స్పృహతో అనేక కార్యక్రమాల్లో చాలా చురుకుగా పాల్గొనేవారు, వయస్సులో నాకన్న పిన్న అయినా విజ్ఞానతృష్ణగల ఔత్సాహికులుగా నాకు అతి సన్నిహితుల్లో ఒకరుగా వుంటూ వచ్చారు. ఈ రాఘవేందర్ రావుగారు నా "అమాయకుడి ఆరాటం" అనే రచనని తెలుగు స్వతంత్రకి, నా కొన్ని హిందీ దోహాలు హిందీ "ధర్మయుగ్" కి పంపటము, అవి ప్రచురించబడినాక సుమారు నాలుగు నెలలకు— ఈ మధ్యకాలంలో మా అన్నగారి ఆరోగ్యం పూర్తిగా క్షీణించి వారు దివంగతులు అయినందున నేను మా గ్రామం నుంచి హన్మకొండకు రావాలని కారణాన— నాకు తెలియటం జరిగింది. "స్వతంత్ర" పత్రిక వారు నా శీర్షికను "భగవంతుడు అతడెవరో అగుపడితే బాగుండును" గా మార్చి ప్రచురించారు. ప్రచురణకు నోచుకున్న హిందీ దోహాలు వున్న "ధర్మయుగ్" ప్రతి నాకు దొరకలేదు. నేను చూడలేదు.

తన చక్కని హస్తలేఖనతో వ్రాసిపెట్టిన కోడలు శ్రీదేవికి, సుమారు అరవై యేళ్ళ నా సాహిత్య అజ్ఞాతాన్ని పోద్రోల సంకల్పించిన 'కవిగారు', మేనల్లుడు ఆకుమారు గోపాలకిషన్‌రావుకు, ఇంకా ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో నా జీవితంలోనూ, నా సాహిత్య వ్యాసంగంలోనూ నాకు సహాయ సహకారాలందించి ప్రోత్సహించిన అనేక సకల బంధుమిత్రులకు సర్వదా కృతజ్ఞుణ్ణి.

చివరగా ప్రాధాన్యతా క్రమంలో గాదు సుమండీ ! సాహిత్యంలో నా స్థానాన్ని నిర్ణయించగల పాఠక సోదరీ సోదరులకు హృదయపూర్వక వందనాలు !

పుస్తకాన్ని సకాలంలో సర్వాంగ సుందరంగా ముద్రించి తోడ్పడిన ఎ-1 ప్రింటర్స్, యం.కె. నగర్, ఓ.యు. క్యాంపస్ వారికి కృతజ్ఞతలు.

10-3-97

దేవులపల్లి సుదర్శన్‌రావు

తన చక్కని హస్తలేఖనతో వ్రాసిపెట్టిన కోడలు శ్రీదేవికి, సుమారు అరవై యేళ్ళ నా సాహిత్య అజ్ఞాతాన్ని పోద్రోల సంకల్పించిన 'కవిగారు', మేనల్లుడు ఆకుమారు గోపాలకిషన్‌రావుకు, ఇంకా ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో నా జీవితంలోనూ, నా సాహిత్య వ్యాసంగంలోనూ నాకు సహాయ సహకారా లందించి ప్రోత్సహించిన అనేక సకల బంధుమిత్రులకు సర్వదా కృతజ్ఞుణ్ణి.

చివరగా ప్రాధాన్యతా క్రమంలో గాదు సుమండీ ! సాహిత్యంలో నా స్థానాన్ని నిర్ణయించగల పాఠక సోదరీ సోదరులకు హృదయపూర్వక వందనాలు !

పుస్తకాన్ని సకాలంలో సర్వాంగ సుందరంగా ముద్రించి తోడ్పడిన ఎ-1 ప్రింటర్స్, యం.కె. నగర్, ఓ.యు. క్యాంపస్ వారికి కృతజ్ఞతలు.

10-3-97

దేవులపల్లి సుదర్శన్‌రావు

సుదర్శన్‌గారి కవితలనన్నింటినీ గమనిస్తే; ఒకానొక వార్తకో, సన్నివేశానికో సందర్భానికో తీవ్రంగా స్పందించటంలోంచి ఉబికి, అప్రయత్నంగా వచ్చిన కవితలే ఎక్కువ. ఉదాహరణకు 1987 లో తిరుమలేశుని సందర్శనం కోసం హడావుడి పడిన భక్తుల తొక్కిసలాటలో కొందరు చనిపోవటంవల్ల కలిగిన తీవ్ర మనస్తాపానికి కవితారూపం 'ఏడుకొండల వాడికి విన్నపం'. ఇది ఒక వార్తకు సంబంధించింది కాగా, భారతదేశంపై చైనా మిత్రఘాతంగా చేసిన దురాక్రమణ సందర్భంలోని నెహ్రూ మానసిక వ్యథ నెపంగా సుదర్శన్ పొందిన మానసిక వ్యధకు భాషారూపం— 'నిర్మకుట చక్రవర్తి నిర్వేదం' మరి, 'కవిత్వం కాదిది' వంటి రచనలు శ్రీకాకుళోద్యమం కల్గించిన తీవ్ర ప్రేరణకు ప్రతిరూపాలు. ఈ విధంగా చూస్తే, సుదర్శనంగారి కవితలన్నీ 'వ్యథార్థ యధార్థ' రచనలే. ఈ ఆకస్మిక ప్రత్యవభాస రచనలను తెలుగులో ఆయన 'కవితలు' గా 'తీర్చిదిద్ద' టానికి ప్రయత్నించినట్లు కన్పించదు. తత్కాలోద్విగ్నతకు తన భాషారూపం అందించటమే ప్రధానంగా కన్పిస్తుంది.

ఈ కవితలన్నింటికీ ఇంచుమించుగా జీవధాతువొక్కటే- తనచుట్టూ ఉన్న సమాజంలో అనునిత్యం జరుగుతున్న అధర్మాలకూ, అసత్యాలకూ, అన్యాయాలకూ తీవ్ర వ్యథ చెందటం; ఈ వ్యథకు కార్యాచరణగా తిరగబడటం, చెప్పుకోవటంలో ఇవి రెండంశాలుగా అనిపిస్తున్నా గూడా నిజానికివి ఒక నాణానికి రెండు పార్శ్వాలు మాత్రమే. ఒకటి లేక రెండోదానికి విలువ లేదు ఉనికి లేదు. అయితే ఇందుకోసం ఏ 'ఇజం' దగ్గరికో, ఏ 'వాదం' దగ్గరికోపోయి ఆశ్రయించనక్కర లేదు.

సారపు ధర్మమున్ విమల సత్యము పాపముచేత, బొంకు చే
హారము పొందలేక చెడబారినదైన యవస్థ, దక్షు లె
వ్వారలు పేక్ష చేసి, రదివారల చేటగుగాని, ధర్మ ని
స్తారకమయ్యు, సత్య శుభదాయకమయ్యును దైవముండెడున్

అంటారు భారతంలో తిక్కనగారు.

సుదర్శన్‌గారి కవితలనన్నింటినీ గమనిస్తే; ఒకానొక వార్తకో, సన్నివేశానికో సందర్భానికో తీవ్రంగా స్పందించటంలోంచి ఉబికి, అప్రయత్నంగా వచ్చిన కవితలే ఎక్కువ. ఉదాహరణకు 1987 లో తిరుమలేశుని సందర్శనం కోసం హడావుడి పడిన భక్తుల తొక్కిసలాటలో కొందరు చని పోవటంవల్ల కలిగిన తీవ్ర మనస్తాపానికి కవితారూపం 'ఏడుకొండల వాడికి విన్నపం'. ఇది ఒక వార్తకు సంబంధించింది కాగా, భారతదేశంపై చైనా మిత్రఘాతంగా చేసిన దురాక్రమణ సందర్భంలోని నెహ్రూ మానసిక వ్యధ నెపంగా సుదర్శన్ పొందిన మానసిక వ్యధకు భాషారూపం— 'నిర్మకుట చక్రవర్తి నిర్వేదం' మరి, 'కవిత్వం కాదిది' వంటి రచనలు శ్రీకాకుళోద్యమం కల్గించిన తీవ్ర ప్రేరణకు ప్రతిరూపాలు. ఈ విధంగా చూస్తే, సుదర్శనంగారి కవితలన్నీ 'వ్యథార్థ యధార్థ' రచనలే. ఈ ఆకస్మిక ప్రత్యవభాన రచనలను తెలుగులో ఆయన 'కవితలు' గా 'తీర్చిదిద్ద' టానికి ప్రయత్నించినట్లు కన్పించదు. తత్కాలోద్విగ్నతకు తన భాషారూపం అందించటమే ప్రధానంగా కన్పిస్తుంది.

ఈ కవితలన్నింటికీ ఇంచుమించుగా జీవధాతువొక్కటే- తనచుట్టూ ఉన్న సమాజంలో అనునిత్యం జరుగుతున్న అధర్మాలకూ, అసత్యాలకూ, అన్యాయాలకూ తీవ్ర వ్యథ చెందటం; ఈ వ్యథకు కార్యాచరణగా తిరగబడటం, చెప్పుకోవటంలో ఇవి రెండంశాలుగా అనిపిస్తున్నా గూడా నిజానికివి ఒక నాణానికి రెండు పార్శ్వాలు మాత్రమే. ఒకటి లేక రెండోదానికి విలువ లేదు ఉనికి లేదు. అయితే ఇందుకోసం ఏ 'ఇజం' దగ్గరికో, ఏ 'వాదం' దగ్గరికోపోయి ఆశ్రయించనక్కర లేదు.

సారపు ధర్మమున్ విమల సత్యము పాపముచేత, బొంకు చే
తారము పొందలేక చెడబారినదైన యవస్థ, దక్షు లె
వ్వారలు పేక్ష చేసి, రదివారల చేటగుగాని, ధర్మ ని
స్తారకమయ్యు, సత్య శుభదాయకమయ్యును దైవముండెడున్

అంటారు భారతంలో తిక్కనగారు.

'....మా మతము దేవుడున్నాడని కాదు, ఆ దేవుడుండనిమ్ము, చావనిమ్ము-సర్వమయిన సృష్టియందును ప్రాణము, జీవము, ఆత్మ కలకలలాడుచున్న దని మా పూర్వర్షులు చూచిరి. సర్వ వస్తుగత ప్రాణమును సమారాధించిరి....' అంటారు విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు (వేయి పడగలు పు. 687) 'సర్వ సృష్టియందు' అనే దట్లా ఉంచి, అసలు 'మనిషి' నే 'మనిషి' గా చూడలేని పరిస్థితి సమాసన్నమయినప్పుడు దేవుడు, మతం అనేవి, నిజానికి వ్యర్థం, సుదర్శన్‌గారు అచ్చంగా ఇట్లాగే భావించారో లేదో గాని-

మనిషిలో దైవత్వం
దేవుడిలో మానుషత్వం
కోసం నేనేనాడూ ప్రాకులాడలేదు.

....
మనిషిని మనిషిగా మాత్రమే ప్రేమించేవాడికి
కనికరపు చూపూ, చిరునవ్వు తునక సైతం
కరువై పోవటమన్నదే
నన్నిమధ్య నమిలి మింగుతూంది. (ఆకాంక్ష)

అంటారాయన. ఇది అసలు విషయం. ఈ 'నములుడే' దేవుడిని గూర్చిన తీవ్రవైమనస్యానికి నిజమయిన పునాది. నిజానికి మనిషి దేవుడూ కానక్కరలేదు. దేవుడు మనిషీ కానక్కరలేదు. మొట్టమొదట మనిషి 'మనిషి' అయితే, అంతే చాలు. ఆ మనిషి మానవత్వంలో, మహా మానవ త్వంతో, సమగ్ర - సంపూర్ణ మానవత్వానికి ఎదుగటమే సామాజిక స్థితికి, సువ్యవస్థితికీ పునాది. ఈ మౌలికాంశం ప్రస్ఫుష్టం కావటం వల్లనే సర్వానర్థాలూ కలుగుతున్నాయి. ఈ పునాది లేక మరేది ఉండే ప్రయోజనం లేదు. అది ఉంటే మరేది లేకపోయినా గూడా ఫరవాలేదు. కాని, అసలుకే మోసం వచ్చింది. అందుకే ఇంత తీవ్ర వేదన, ఈ వేదన 'పుట్టబోయే ప్రాణి ప్రార్థన' లో విచిత్రంగా వ్యక్తమవుతుంది. కావటానికి మనిషే కాని, ఈ కావటానికి మాత్రమే 'మనిషి' అయినవారు ఈ సమాజాన్నే కాదు, ఈ లోకాన్నే కాదు సమస్తాన్నీ ఎంతకల్మశం చేస్తున్నారో, గందరగోళం సృష్టిస్తు

'....మా మతము దేవుడున్నాడని కాదు, ఆ దేవుడుండనిమ్ము, చావనిమ్ము- సర్వమయిన సృష్టియందును ప్రాణము, జీవము, ఆత్మ కలకలలాడుచున్న దని మా పూర్వర్షులు చూచిరి. సర్వ వస్తుగత ప్రాణమును సమారాధించిరి....' అంటారు విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు (వేయి పడగలు పు. 687) 'సర్వ సృష్టియందు' అనే దట్లా ఉంచి, అసలు 'మనిషి' నే 'మనిషి' గా చూడలేని పరిస్థితి సమాసన్నమయినప్పుడు దేవుడు, మతం అనేవి, నిజానికి వ్యర్థం, సుదర్శన్‌గారు అచ్చంగా ఇట్లాగే భావించారో లేదో గాని-

మనిషిలో దైవత్వం
దేవుడిలో మానుషత్వం
కొసం నేనేనాడూ ప్రాకులాడలేదు.
....
మనిషిని మనిషిగా మాత్రమే ప్రేమించేవాడికి
కనికరపు చూపూ, చిరునవ్వు తునుక సైతం
కరువై పోవటమన్నదే
నన్నిమధ్య నమిలి మింగుతూంది. (ఆకాంక్ష)

అంటారాయన. ఇది అసలు విషయం. ఈ 'నములుడే' దేవుడిని గూర్చిన తీవ్రవైమనస్యానికి నిజమయిన పునాది. నిజానికి మనిషి దేవుడూ కానక్కరలేదు. దేవుడు మనిషీ కానక్కరలేదు. మొట్టమొదట మనిషి 'మనిషి' అయితే, అంతే చాలు. ఆ మనిషి మానవత్వంలో, మహా మానవ త్వంతో, సమగ్ర - సంపూర్ణ మానవత్వానికి ఎదుగటమే సామాజిక సుస్థి తికి, సువ్యవస్థితికీ పునాది. ఈ మౌలికాంశం ప్రస్ఫుష్టం కావటం వల్లనే సర్వానర్థాలూ కలుగుతున్నాయి. ఈ పునాది లేక మరేది ఉండే ప్రయోజనం లేదు. అది ఉంటే మరేది లేకపోయినా గూడా ఫరవాలేదు. కాని, అసలుకే మోసం వచ్చింది. అందుకే ఇంత తీవ్ర వేదన, ఈ వేదన 'పుట్టబోయే ప్రాణి ప్రార్థన' లో విచిత్రంగా వ్యక్తమవుతుంది. కావటానికి మనిషే కాని, ఈ కావటానికి మాత్రమే 'మనిషి' అయినవారు ఈ సమాజాన్నే కాదు, ఈ లోకాన్నే కాదు సమస్తాన్నీ ఎంతకల్మశం చేస్తున్నారో, గందరగోళం సృష్టిస్తు

'అహమ్‌భావమ్' అనే కవిత మిగిలినవాటికన్నా విలక్షణమయిన కవిత. ఇందులో అంతర్ముఖమయిన విచార లక్షణం కన్పిస్తుంది. 'అహమ్' అంటే, 'నేను' అని మాత్రమే కాక 'అహంకార' మని గూడా అర్థం భావించబడింది.

'సత్యమయిన అసత్యం నేను
నిత్యమయిన అనిత్యం నేను
సకలార్థ సాధకమిద మహమ్
సర్వానర్థ మూలమిద మహమ్'

అన్న పంక్తులు ఆలోచనలను అంతర్ముఖీకరిస్తున్నాయి. సూఫీ తత్త్వ ప్రభావ రేఖలు వీటిమీద ప్రసరించటాన్ని సులభంగానే గుర్తించవచ్చు. ఈ విచారణ సుదర్శన్‌గారి మరొక పార్శ్వం.

ఇవన్నీ కావటానికి చాలా కొద్ది కవితలే అయినా, ప్రతిదీ ఒక అశాంత మనస్వియొక్క ఉద్విగ్నతకు ప్రతిరేఖ, పాఠకులను ఉద్విగ్నపరిచే భావ మయూరి.

ఈ సంకలనానికి ఈ నాలుగు ముందు మాటలు రాయటానికి నామీద ఆయనకుగల మైత్రీభావమే ప్రధాన కారణం.

కోవెల సంపత్కుమారాచార్య
15-9-68, రామన్నపేట,
వరంగల్-506002

10-12-96

'అహమ్‌భావమ్' అనే కవిత మిగిలినవాటికన్నా విలక్షణమయిన కవిత. ఇందులో అంతర్ముఖమయిన విచార లక్షణం కన్పిస్తుంది. 'అహమ్' అంటే, 'నేను' అని మాత్రమే కాక 'అహంకార' మని గూడా అర్థం భావింపబడింది.

'సత్యమయిన అసత్యం నేను
నిత్యమయిన అనిత్యం నేను
సకలార్థ సాధకమిద మహమ్
సర్వానర్థ మూలమిద మహమ్'

అన్న పంక్తులు ఆలోచనలను అంతర్ముఖీకరిస్తున్నాయి. సూఫీ తత్త్వ ప్రభావ రేఖలు వీటిమీద ప్రసరించటాన్ని సులభంగానే గుర్తించవచ్చు. ఈ విచారణ సుదర్శన్‌గారి మరొక పార్శ్వం.

ఇవన్నీ కావటానికి చాలా కొద్ది కవితలే అయినా, ప్రతిదీ ఒక అశాంత మనస్వియొక్క ఉద్విగ్నతకు ప్రతిరేఖ, పాఠకులను ఉద్విగ్నపరిచే భావ మయూరి.

ఈ సంకలనానికి ఈ నాలుగు ముందు మాటలు రాయటానికి నామీద ఆయనకుగల మైత్రీభావమే ప్రధాన కారణం.

కోవెల సంపత్కుమారాచార్య
15-9-68, రామన్నపేట,
వరంగల్-506002

10-12-96

కాళన్న మాట

మనకు ప్రతిరోజు ఉదయం నిద్రనుండి మేల్కొన్నప్పటి నుండి మళ్ళీ రాత్రి నిద్రపొయ్యేదాకా ఎవరెవరిదో దర్శనం లభ్యమవుతూనే ఉంటుంది. ఆ దర్శనాల్లో 'సుదర్శనం' అని చెప్పకోదగ్గవి ఎన్ని? సామాన్య జగత్తువలెనే సాహిత్య జగత్తులో కూడా మనం దర్శించే కావ్యాలు, రచనలు దర్శనమిస్తుంటాయి, వాటిల్లోకూడా సుదర్శనం జరిగిందని చెప్పకోదగ్గవి అరుదే. సుదర్శనంగా భావింపదగ్గ వక్తయినా, వ్యక్తి కావ్యమైనా పంతం బట్టి అజ్ఞాతవాసం చేస్తే సుదర్శనం జరగడం అనూహ్యం అసంభవం. నిజం పలికేవాడే దొరకని మన సమాజంలో ఎన్నో చేదు నిజాలను చెప్పినవాడు చెప్పతున్నవాడు దేవులపల్లి సుదర్శన్‌రావు. "సుదర్శన్ రచనలు" అనే పేరుతో వెలువడుతున్న ఈ పుస్తకం ద్వారా మనకు దర్శనమిస్తున్నాడు. ఆ దర్శనం 'సు' దర్శనం కూడా. అది రచయిత పేరుకు తగ్గట్టున్నది.

"నీవై రాయిలో నీ రూపాన్నే చెక్కుకుని, దేవుడని చెప్పకుని
నిన్ను నీవే వంచన చేసికొని, నీడల్లో మేడల్లో దేవులాడి
దేబెలా, వాడెవడో ఎక్కడో ఉన్నాడని ఒకడంటే—
పెద్ద సున్నాచుట్టి లేదన వేరొకడు"........
ఆస్తి నాస్తుల కుస్తీపట్టుల్లో పడి నలిగి చస్తున్నదంతా మీ
చావస్తం" — 'ఆహ్వానం'

మనుషుల మాయోపాయాలు చూస్తుంటే
మనిషిలో నాక్కల నమ్మకం వమ్మైపోదుగదాని భయం వేస్తుంది
మనిషిని నమ్మజాలని నైచ్యానికి పతనం కాకముందే
దేవుళ్ళకేసి తిరిగే దైన్యానికి దిగజారకముందే
ఉన్నట్టుండి ఊపిరాగిపోతే బాగుండుననిపిస్తుంది
— 'ఆకాంక్ష'

కాళన్న మాట

మనకు ప్రతిరోజు ఉదయం నిద్రనుండి మేల్కొన్నప్పటి నుండి మళ్ళీ రాత్రి నిద్రపొయ్యేదాకా ఎవరెవరిదో దర్శనం లభ్యమవుతూనే ఉంటుంది. ఆ దర్శనాల్లో 'సుదర్శనం' అని చెప్పుకోదగ్గవి ఎన్ని ? సామాన్య జగత్తువలెనే సాహిత్య జగత్తులో కూడా మనం దర్శించే కావ్యాలు, రచనలు దర్శనమిస్తుంటాయి, వాటిల్లోకూడా సుదర్శనం జరిగిందని చెప్పుకోదగ్గవి అరుదే. సుదర్శనంగా భావింపదగ్గ వక్తయినా, వ్యక్తి కావ్యమైనా పంతం బట్టి అజ్ఞాతవాసం చేస్తే సుదర్శనం జరగడం అనూహ్యం అసంభవం. నిజం పలికేవాడే దొరకని మన సమాజంలో ఎన్నో చేదు నిజాలను చెప్పినవాడు చెప్తున్నవాడు దేపులపల్లి సుదర్శన్‌రావు. "సుదర్శన్ రచనలు" అనే పేరుతో వెలువడుతున్న ఈ పుస్తకం ద్వారా మనకు దర్శనమిస్తున్నాడు. ఆ దర్శనం 'సు' దర్శనం కూడా. అది రచయిత పేరుకు తగ్గట్టున్నది.

"నీవై రాయిలో నీ రూపాన్నే చెక్కుకుని, దేవుడని చెప్పుకుని
నిన్ను నీవే వంచన చేసికొని, నీడల్లో మేడల్లో దేవులాడి
దేబెలా, వాడెవడో ఎక్కడో ఉన్నాడని ఒకడంటే—
పెద్ద సున్నాచుట్టి లేదన వేరొకడు"........
ఆస్తి నాస్తుల కుస్తీపట్టుల్లో పడి నలిగి చస్తున్నదంతా మీ
చావస్తం" — 'ఆహ్వానం'

మనుషుల మాయోపాయాలు చూస్తుంటే
మనిషిలో నాక్కల నమ్మకం వమ్మైపోదుగదాని భయం వేస్తుంది
మనిషిని నమ్మజాలని నైచ్యానికి పతనం కాకముందే
దేవుళ్ళకేసి తిరిగే దైన్యానికి దిగజారకముందే
ఉన్నట్టుండి ఊపిరాగిపోతే బాగుండుననిపిస్తుంది
—'ఆకాంక్ష'

నీవలాంటి నరకంలో, పీడనా దక్షుల నిర్మిత ఘర్మ నరకంలో
కలవనుకోలేదు

—"అమాయకుడి ఆరాటం"

అవ్యవస్థని గురించి ఆక్రోశించడం కాక
అంతమొందించడమే ఆశయమైతే
కావ్యాల కాల్పనిక లోకాల్నించి కార్యరంగంలోకి రా

—"కవిత్వం కాదిది"

రాజకీయరక్త వమనాల్లో తడిసి రంగులు మార్చుకున్న
కాగితప్పువ్వుల్నీ కంపు గొడ్తున్న నవ్వుల్నీ
ప్రకృతి శోభావాహినుల్తో ప్రక్షాళనం చేస్తాను

—"విలయ విన్యాసం"

అందుకే అంటున్నాను.....
కవులుగా, కళాకారులుగా కలలుగని కలవరించి, పలవరించకండని
అవిద్యనూ అజ్ఞానాన్నీ అంతమొందించ దీక్షగొనండని
అధ్యాపకులై ఉద్యమం నడపండని !

—"విలయ విన్యాసం"

వేదనలఁ గుమలె నన్నొడిపించి తాను శాంతి గోల్పోయె
నన్జ్వలియించితాను
మంటనన్గల్పి తామంట గలిసిపోయె భళిర ! గెలుపన్ననాదె
యోటమినగూడ

—'అమ్జద్' కు తెలుగు సేత'

బాధలన్నిటివంతు దీరెను బ్రదుకనింకేమున్నది ?
ఉన్న పళమున నూపిరాగుట యొక్కటే మిగిలున్నది !

'గాలిబ్' కు తెలుగుసేత

నీవలాంటి నరకంలో, పీడనా దక్షుల నిర్మిత ఘర్మ నరకంలో
కలవనుకోలేదు
—"అమాయకుడి ఆరాటం"

అవ్యవస్థని గురించి ఆక్రోశించడం కాక
అంతమొందించడమే ఆశయమైతే
కావ్యాల కాల్పనిక లోకాల్నించి కార్యరంగంలోకి రా
—"కవిత్వం కాదిది"

రాజకీయరక్త వమనాల్లో తడిసి రంగులు మార్చుకున్న
కాగితప్పువ్వుల్ని కంపు గొడ్తున్న నవ్వుల్ని
ప్రకృతి శోభావాహినుల్తో ప్రక్షాళనం చేస్తాను
—"విలయ విన్యాసం"

అందుకే అంటున్నాను.....
కవులుగా, కళాకారులుగా కలలుగని కలవరించి, పలవరించకండని
అవిద్యనూ అజ్ఞానాన్నీ అంతమొందించ దీక్షగొనండని
అధ్యాపకులై ఉద్యమం నడపండని !
—"విలయ విన్యాసం"

వేదనలఁ గుములె నన్నేడిపించి తాను శాంతి గోల్పోయె
నన్జ్వలియించితాను
మంటనన్గల్పి తామంట గలిసిపోయె భళిర ! గెలుపన్ననాదె
యోటమినగూడ
—'అమ్జద్' కు తెలుగు సేత'

బాధలన్నిటివంతు దీరెను బ్రదుకనింకేమున్నది ?
ఉన్న పళమున నూపిరాగుట యొక్కటే మిగిలున్నది !
'గాలిబ్' కు తెలుగుసేత

ప్రస్తుతం మానవుని బ్రతుకు ఎంత దుర్భరంగా వున్నదో, దానికి కారణాలేవో ఈ పుస్తకంలోని ప్రతి రచనలో చేదు నిజాలుగా దర్శన మిస్తాయి. దాదాపు ఆరు దశాబ్దాలు ఈ చేదు నిజాలను, మహా సత్యాలను దేవులపల్లి సుదర్శన్ తనకు అత్యంత సన్నిహితులు అని అనిపించిన వారికే వినిపించి వుంటాడు. అటువంటి వారు ఒకరిద్దరు. ఒకరు జంగా రాఘవేంద్రరావు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం సోషియాలజీ ప్రొఫెసర్ వరంగల్ వాసి. ఇంటర్మీడియేట్ వరకు ఇక్కడే చదివినవాడు. కవికూడా. విద్యార్థి దశనుండి మిత్ర మండలిలో పాల్గొని తన రచనలు విన్పించిన వాడు. రెండవవారు సి. హెచ్. వెంకట్రామరెడ్డి రిటైర్డ్ ఎఎస్పి ఈ ఇద్దరి ద్వారా 'తెలుగు స్వతంత్ర' లోనూ, హిందీ ధర్మయుగ్‌లోనూ సుదర్శన్ ఒకటి రెండు రచనలు ప్రచురించబడ్డాయి. అదైనా ఆ మిత్రులు సుదర్శన్‌కు తెలియకుండా చేసిన ఘనకార్యం, సుదర్శన్ తన స్వభావాన్ని బట్టి ముందే తెలిస్తే వారిని ఆ పని చేయనిచ్చేవాడు కాదు. 'స్వవిషయం' లో దాదాపు 30-35 సంవత్సరాల తర్వాత సుదర్శన్ మనకు తెలియచెప్పుతున్నాడు. ఇష్టపూర్వకంగా ఏ సభలోనూ సమావేశంలోనూ పాల్గొనని వ్యక్తి అతడు. అటువంటి సుదర్శన్ 'మిత్రమండలి' సమావేశాలకు మాత్రం ఇష్టపూర్వ కంగా వస్తుంటాడట (స్వవిషయం). ఇది మిత్రమండలి సౌభాగ్యం. ప్రత్యేకంగా కాళోజీ సోదరుల యెడల సుదర్శన్ కనబరచిన స్నేహాదరణ.

మన సమాజంలో సాధారణంగా వ్యక్తులకు వారి శక్తి సామర్థ్యాలకు మించిన పేరు ప్రతిష్ఠలు లభించేదం జరుగుతుంది. అదే విధంగా అన్ని రంగాల్లోనూ అన్నివిధాల శక్తి సామర్థ్యాలు గలవారు అజ్ఞాతంగానే వుండి పోతారు. అజ్ఞాతంగానే వుండిపోవాలనే సంకల్పంతో తమ శక్తి సామర్థ్యంతో చేయగల్గిన పనిని చేస్తూ జీవితం గడిపే మహానుభావుల పరిచయం గుర్తింపు ఎవరికీ లభ్యంకాదు. గుర్తింపు రాలేదనే చీకూ చింతా ఆ మహానుభావులకుం డదు. అటువంటి వాడే సుదర్శన్. 1940 నుండి వివిధ భాషల్లో మహా మానవు నిగా, మహా మేధావిగా తన మనో భావాలను వెల్లడిస్తున్న సుదర్శన్ మొదటి సారి పుస్తక రూపంలో 1997 లో దర్శనమిస్తున్నాడు. అంతటి వాడిని తెలుగు సాహిత్య లోకానికి పరిచయం చేయించే భాగ్యంనాకు కల్గింది. ఈ విషయంలో కలుగుతున్న సంతోషంకన్న ఇన్నాళ్ళూచేయలేకపోయానన్న బాధే ఎక్కువ.

ప్రస్తుతం మానవుని బ్రతుకు ఎంత దుర్భరంగా వున్నదో, దానికి కారణాలేవో ఈ పుస్తకంలోని ప్రతి రచనలో చేదు నిజాలుగా దర్శన మిస్తాయి. దాదాపు ఆరు దశాబ్దాలు ఈ చేదు నిజాలను, మహా సత్యాలను దేవులపల్లి సుదర్శన్ తనకు అత్యంత సన్నిహితులు అని అనిపించిన వారికే వినిపించి వుంటాడు. అటువంటి వారు ఒకరిద్దరు. ఒకరు జంగా రాఘవేంద్రరావు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం సోషియాలజీ ప్రొఫెసర్ వరంగల్ వాసి. ఇంటర్మీడియేట్ వరకు ఇక్కడే చదివినవాడు. కవికూడా. విద్యార్థి దశనుండి మిత్ర మండలిలో పాల్గొని తన రచనలు విన్పించిన వాడు. రెండవవారు సి. హెచ్. వెంకట్రామరెడ్డి రిటైర్డ్ ఎ.ఎస్.పి ఈ ఇద్దరి ద్వారా 'తెలుగు స్వతంత్ర' లోనూ, హిందీ ధర్మయుగ్‌లోనూ సుదర్శన్ ఒకటి రెండు రచనలు ప్రచురించబడ్డాయి. అదైనా ఆ మిత్రులు సుదర్శన్‌కు తెలియకుండా చేసిన ఘనకార్యం, సుదర్శన్ తన స్వభావాన్ని బట్టి ముందే తెలిస్తే వారిని ఆ పని చేయనిచ్చేవాడు కాదు. 'స్వవిషయం' లో దాదాపు 30-35 సంవత్సరాల తర్వాత సుదర్శన్ మనకు తెలియచెప్పుతున్నాడు. ఇష్టపూర్వకంగా ఏ సభలోనూ సమావేశంలోనూ పాల్గొనని వ్యక్తి అతడు. అటువంటి సుదర్శన్ 'మిత్రమండలి' సమావేశాలకు మాత్రం ఇష్టపూర్వకంగా వస్తుంటాడట (స్వవిషయం). ఇది మిత్రమండలి సౌభాగ్యం. ప్రత్యేకంగా కాళోజీ సోదరుల యెడల సుదర్శన్ కనబరచిన స్నేహాదరణ.

మన సమాజంలో సాధారణంగా వ్యక్తులకు వారి శక్తి సామర్థ్యాలకు మించిన పేరు ప్రతిష్ఠలు లభించేడం జరుగుతుంది. అదే విధంగా అన్ని రంగాల్లోనూ అన్నివిధాల శక్తి సామర్థ్యాలు గలవారు అజ్ఞాతంగానే వుండి పోతారు. అజ్ఞాతంగానే వుండిపోవాలనే సంకల్పంతో తమ శక్తి సామర్థ్యంతో చేయగల్గిన పనిని చేస్తూ జీవితం గడిపే మహానుభావుల పరిచయం గుర్తింపు ఎవరికీ లభ్యంకాదు. గుర్తింపు రాలేదనే చీకూ చింతా ఆ మహానుభావులకుండదు. అటువంటి వాడే సుదర్శన్. 1940 నుండి వివిధ భాషల్లో మహా మానవునిగా, మహా మేధావిగా తన మనో భావాలను వెల్లడిస్తున్న సుదర్శన్ మొదటి సారి పుస్తక రూపంలో 1997 లో దర్శనమిస్తున్నాడు. అంతటి వాడిని తెలుగు సాహిత్య లోకానికి పరిచయం చేయించే భాగ్యంనాకు కల్గింది. ఈ విషయంలో కలుగుతున్న సంతోషంకన్న ఇన్నాళ్ళూ చేయలేకపోయానన్న బాధే ఎక్కువ.

తమ్ముని తదాత్మ్యం

నన్ను తమ్ముడూ అని పిలువకున్నా శ్రీ దేవులపల్లిసుదర్శన్ నా అన్నయ్యే! పుట్టి బుద్ధి యెరిగిన నాటినుండి ఆయనను అన్నయ్యా అనే పిలుస్తున్నాను—చిన్న మేనమామయ్యే అయినా! తను తన అన్నయ్యను—నా పెద మేనమామయ్య కీ॥ శే॥ దేవులపల్లి వెంకటేశ్వరరావు (దేవేరా) గారిని అన్నయ్యా అని పిలుస్తుంటే నేనూ ఈయనను అన్నయ్యా అని పిలిచేవాణ్ణి— వాళ్ళింట్లోనే నా బాల్యం చాలా వఱకు గడిచినందువల్ల.

తాతయ్య అమ్మమ్మలు శ్రీ దేవులపల్లి కేశవ రంగారావుగారు, శ్రీమతి అండాళమ్మగారు ఇద్దరూ ప్రేమ మూర్తులే. పైనుదహరించిన వారి కుమారులిద్దరూ వారి అడుగుల జాడల చరించిన వారే ఆ విషయంలో. తాతయ్య అమ్మమ్మల ఏకైక కూతురు మా అమ్మకూడా స్వభావతః అంతే!

జ్ఞాతి వైర కారణాలవల్ల ఒకే రక్తం పంచుకొని పుట్టినవారే ఒకరిపై నింకొకరు ఈర్ష్యా ద్వేషాలు విషాలు చిందించుకొంటున్న యుగంలో తమ్ముడు కాని తమ్మునికి నాకు అడగకుండానే తన మేధా బలాన్నంతటినీ ఒక స్నేహితుడూ, ఒక వేదాంతి మఱియు ఒక మహా చక్కని మార్గదర్శిగా పంచిన అన్నయ్య శ్రీ దేవులపల్లి సుదర్శన్.

తన అన్నయ్య దేవేరా, నా అన్నయ్య సుదర్శన్ ఇద్దరూ మేటి చతుర్భాషా పండితులేయగుట చిన్ననాడీ తమ్ముని ఆనందానుభూతి కవధులు లేని విషయం. తన్మయతకు కారణం. అది యెందుకో ఆనాడు తెలియనిది. కాని అప్పుడే శ్రీ దేవేరా నన్ను 'కవిగారూ' అని పిలిచే తీరు నన్ను వెర్రి మొహం వేయచేసినా 46సంవత్సరాల తరువాత నేనూ ఓ కవిననిపించుకోవడం ఆయన వరం 'కవిగారు' నా కలం పేరు కావడం బహుశః చిన్ననాటి నా ఆ తన్మయత్వానికి కారణమేమో అనిపిస్తున్నది.

అదేమో ఆదినుండి సరస్వతీదేవి ఇతరుల దయాదాక్షిణ్యాల మీద ముఖ్యంగా లక్ష్మీదేవిపై తనకళాకౌశలాలు ప్రతిభాపాటవాలు చాటుకోవడానికి ఆధారపడియుండవలసి రావడం బాధాకరం.

తమ్ముని తదాత్మ్యం

నన్ను తమ్ముడూ అని పిలువకున్నా శ్రీ దేవులపల్లిసుదర్శన్ నా అన్నయ్యే ! పుట్టి బుద్ధి యెరిగిన నాటినుండి ఆయనను అన్నయ్యా అనే పిలుస్తున్నాను—చిన్న మేనమామయ్యే అయినా ! తను తన అన్నయ్యను —నా పెద మేనమామయ్య కీ॥ శే॥ దేవులపల్లి వెంకటేశ్వరరావు (దేవేరా) గారిని అన్నయ్యా అని పిలుస్తుంటే నేనూ ఈయనను అన్నయ్యా అని పిలిచేవాణ్ణి— వాళ్ళింట్లోనే నా బాల్యం చాలా వఱకు గడిచినందువల్ల.

తాతయ్య అమ్మమ్మలు శ్రీ దేవులపల్లి కేశవ రంగారావుగారు, శ్రీమతి అండాళమ్మగారు ఇద్దరూ ప్రేమ మూర్తులే. పైనుదహరించిన వారి కుమారులిద్దరూ వారి అడుగుల జాడల చరించిన వారే ఆ విషయంలో. తాతయ్య అమ్మమ్మల ఏకైక కూతురు మా అమ్మకూడా స్వభావతః అంతే !

జ్ఞాతి వైర కారణాలవల్ల ఒకే రక్తం పంచుకొని పుట్టినవారే ఒకరిపై నింకొకరు ఈర్ష్యా ద్వేషాలు విషాలు చిందించుకొంటున్న యుగంలో తమ్ముడు కాని తమ్మునికి నాకు అడగకుండానే తన మేధా బలాన్నంతటినీ ఒక స్నేహితుడూ, ఒక వేదాంతి మఱియు ఒక మహా చక్కని మార్గదర్శిగా పంచిన అన్నయ్య శ్రీ దేవులపల్లి సుదర్శన్.

తన అన్నయ్య దేవేరా, నా అన్నయ్య సుదర్శన్ ఇద్దరూ మేటి చతుర్భాషా పండితులేయగుట చిన్ననాడీ తమ్ముని ఆనందానుభూతి కవధులు లేని విషయం. తన్మయతకు కారణం. అది యెందుకో ఆనాడు తెలియనిది. కాని అప్పుడే శ్రీ దేవేరా నన్ను 'కవిగారూ' అని పిలిచే తీరు నన్ను వెర్రి మొహం వేయచేసినా 46సంవత్సరాల తరువాత నేనూ ఓ కవిననిపించుకోవడం ఆయన వరం 'కవిగారు' నా కలం పేరు కావడం బహుశః చిన్ననాటి నా ఆ తన్మయత్వానికి కారణమేమో అనిపిస్తున్నది.

అదేమో ఆదినుండి సరస్వతీదేవి ఇతరుల దయాదాక్షిణ్యాల మీద ముఖ్యంగా లక్ష్మీదేవిపై తనకళాకౌశలాలు ప్రతిభాపాటవాలు చాటుకోవడానికి ఆధారపడియుండవలసి రావడం బాధాకరం.

50 సంవత్సరాలలో అనేకానేక సందర్భాలకు స్పందించి వ్రాసినవి, ఇతర రచయితల దివ్య భావాలకు అనువాదాలైన కమనీయ కవితా జల్లులివి. వరంగల్‌లోని సాహితీ బంధువులు కీ॥ శే॥ శ్రీ కాళోజీ రామేశ్వరరావు (షాద్) గారి ఉరుదూ కవితలనెన్నింటినో తెనిగించి ఆయన మన్ననలను, సుదర్శన్ అంటేనే ఆయన కవితలు సుదర్శనాలనేంత గొప్పగ కీర్తించిన సహజకవి కాళన్న మన్ననలను, ఆధునిక పండితమ్మన్యులు ప్రొ॥ శ్రీ కోవెల సంపత్కుమారాచార్య మఱియు ప్రొ॥ శ్రీ లక్ష్మణమూర్తిగారలంతటి మేధావులచేత గొప్ప పరిచయ వాక్యాలందుకున్న నా అన్నయ్య గుఱించి 22 నెలల కవి కుమారుడనైన నేను వారితో దీటుగా వ్రాయుధీశక్తి లేనందున కవితల రాశి వాసి పాఠకదేవుళ్ళకే వదులుతూ 70 యేళ్ళు దాటిన తరువాత ఒక రచయిత రచనలు ముద్రితమవడం బహుశః ప్రపంచంలోనే యిది మొదలేమోనని భావిస్తూ నా పరిచయ పరిధినింతవరకే ఆపుతున్నాను.

ఈ మధ్యనే 30వ నవంబరు 1996 నాడు శ్రీ "సినారె" కరకమలముల నుండి ఆవిష్కరింపబడ్డ నా "కవిగారి స్వగతాలు" కుటుంబ విషయిక కవితా సంకలనం (ఓ విధంగా **Lyrical Auto Biography**) లో అన్నయ్యగా ఆశీస్సులిచ్చిన వెనువెంటనే ఈ "సుదర్శన్ రచనలు" లో "ఈ తమ్ముని తాదాత్మ్యం" చోటుచేసుకోగలగడం నా అదృష్టమూ, మా యిద్దరి అనుబంధానికి ప్రబలమైన ప్రతీక, చిన్ననాటి ఆనందానుభూతికి పరాకాష్ఠ.

తమ్ముడు

కవిగారు

(ఆకునూరి గోపాలకిషన్‌రావు)

"అమ్మకృప"

97 వాసవీకాలనీ

సికింద్రాబాదు-15

ఫోన్ : 7747882

25-3-1997

50 సంవత్సరాలలో అనేకానేక సందర్భాలకు స్పందించి వ్రాసినవి, ఇతర రచయితల దివ్య భావాలకు అనువాదాలైన కమనీయ కవితా జల్లు లివి. వరంగల్‌లోని సాహితీ బంధువులు కీ॥ శే॥ శ్రీ కాళోజీ రామేశ్వరరావు (షాద్) గారి ఉరుదూ కవితలనెన్నింటినో తెనిగించి ఆయన మన్ననలను, సుదర్శన్ అంటేనే ఆయన కవితలు సుదర్శనాలనేంత గొప్పగ కీర్తించిన సహజకవి కాళన్న మన్ననలను, ఆధునిక పండితమ్మన్యులు ప్రొ॥ శ్రీ కోవెల సంపత్కుమారాచార్య మఱియు ప్రొ॥ శ్రీ లక్ష్మణమూర్తిగారలంతటి మేధావులచేత గొప్ప పరిచయ వాక్యాలందుకున్న నా అన్నయ్య గుఱించి 22 నెలల కవి కుమారుడనైన నేను వారితో దీటుగా వ్రాయుధీశక్తి లేనందున కవితల రాశి వాసి పాఠకదేవుళ్ళకే వదులుతూ 70 యేళ్ళు దాటిన తరువాత ఒక రచయిత రచనలు ముద్రితమవడం బహుళః ప్రపంచంలోనే యిది మొదలేమోనని భావిస్తూ నా పరిచయ పరిధినింతవరకే ఆపుతున్నాను.

ఈ మధ్యనే 30వ నవంబరు 1996 నాడు శ్రీ "సినారె" కరకమలముల నుండి ఆవిష్కరింపబడ్డ నా "కవిగారి స్వగతాలు" కుటుంబ విషయిక కవితా సంకలనం (ఓ విధంగా **Lyrical Auto Biography**) లో అన్నయ్యగా ఆశీస్సులిచ్చిన వెనువెంటనే ఈ "సుదర్శన్ రచనలు" లో "ఈ తమ్ముని తాదాత్మ్యం" చోటుచేసుకోగలగడం నా అదృష్టమూ, మా యిద్దరి అనుబంధా నికి ప్రబలమైన ప్రతీక, చిన్ననాటి ఆనందానుభూతికి పరాకాష్ఠ.

తమ్ముడు

కవిగారు

(ఆకునూరి గోపాలకిషన్‌రావు)
"అమ్మకృప"
97 వాసవీకాలనీ
సికింద్రాబాదు-15
ఫోన్ : 7747882

25-3-1997

కవితా యజ్ఞానికి తోడుగాఉండి ప్రోదినిచ్చారు. ఈ నిర్మాణంలో సుదర్శన్ గారు అనుద్దేశితంగా ఒక విశిష్టమైన పాత్ర వహించానిర చెప్పవలసి ఉంది. నేనా కాలంలో వ్రాసిన గీతాలలో లైఫ్ అంటే చిన్నయసూరి నీతి వాక్యాలు కావు. **Struggles, Contests, Combats** నిరీక్షణంలో ప్రతిక్షణం మన్వం తరంగా స్ఫురిస్తోంది, ఆశామయూఖాలు ఆఖరుగా హృదయ కోశంలో వెల్గుతున్నాయి" మొదలగు గీతాలు చాలామంది మిత్రులకీనాడూ కంఠస్థమై ఉండటం ఆనందాశ్చర్యాలు కల్గిస్తున్నది!

ఆ రోజుల్లో సుదర్శనంగారు తన కవిత్వం చదువుతుంటే అలా చదివితే బాగుండునన్నంత ఆకర్షణీయంగా ఉండేది!

సుదర్శన్‌గారు మితభాషియైనా ప్రియభాషి. వారు వ్రాసిన రచనలలో నిహితమై ఉన్న వస్తువు శిల్పం ఎలాంటిది? ఎవరి కోసం వ్రాశారు ఎందుకు వ్రాశారు. వీటి జవాబుల్ని వెదుకుదాం.

సుదర్శన్ స్వాభావికంగా కవి మాత్రమే కాగలడు. ఆయనకు పదాలతో స్నేహం, భావాలతో దోబూచులాట, స్వాప్నిక లోకంలో దృశ్య సంపర్కం కిశోరా వస్తనుండే వున్నవి. దేవులపల్లి వంశంలోనే కావ్యరచనా బీజాలు కొన్ని దశకాలుగా నిక్షిప్తమై ఉన్నాయి. వీరి దాయాదులలో పండితులు కవులున్నారు. వీరి అన్నగారు కీ॥శే॥ దేవులపల్లి వెంకటేశ్వరరావు (దేవెరా) గారితో నాకు స్వయంగా పరిచయముంది. ఆయన రచించిన చక్కని పద్యాల్ని విన్నాను. ఆనందించాను. ఈ ఉదాత్త, సృజనాత్మక వారసత్వాన్ని పుణికి పుచ్చుకున్న సుదర్శన్ సహజంగానే కవి అయ్యారు. ఈయన ఆర్తకవి, యధార్థ కవి కాదు. నిస్సందేహంగా సహజ కవి.

ఈ సంపుటిలో ఈయన అనువాదాలే ఎక్కువ చోటుచేసుకున్నవి. అవి చూస్తే మంచి భావుకతతో అల్పాక్షరముల కనల్పార్థం సృష్టించే శక్తి స్పష్టమౌతుంది. ఈ గీతాలను బాణీ కట్టి చక్కగా పాడుకోవచ్చు.

కవితా యజ్ఞానికి తోడుగాఉండి ప్రోదినిచ్చారు. ఈ నిర్మాణంలో సుదర్శన్ గారు అనుద్దేశితంగా ఒక విశిష్టమైన పాత్ర వహించానిర చెప్పవలసి ఉంది. నేనా కాలంలో వ్రాసిన గీతాలలో లైఫ్ అంటే చిన్నయసూరి నీతి వాక్యాలు కావు. **Struggles, Contests, Combats** నిరీక్షణంలో ప్రతిక్షణం మన్వంతరంగా స్ఫురిస్తోంది, ఆశామయూఖాలు ఆఖరుగా హృదయ కోశంలో వెల్గుతున్నాయి" మొదలగు గీతాలు చాలామంది మిత్రులకీనాడూ కంఠస్థమై ఉండటం ఆనందాశ్చార్యాలు కల్గిస్తున్నది!

ఆ రోజుల్లో సుదర్శనంగారు తన కవిత్వం చదువుతుంటే అలా చదివితే బాగుండునన్నంత ఆకర్షణీయంగా ఉండేది!

సుదర్శన్‌గారు మితభాషియైనా ప్రియభాషి. వారు వ్రాసిన రచనలలో నిహితమై ఉన్న వస్తువు శిల్పం ఎలాంటిది? ఎవరి కోసం వ్రాశారు ఎందుకు వ్రాశారు. వీటి జవాబుల్ని వెదుకుదాం.

సుదర్శన్ స్వాభావికంగా కవి మాత్రమే కాగలడు. ఆయనకు పదాలతో స్నేహం, భావాలతో దోబూచులాట, స్వాప్నిక లోకంలో దృశ్య సంపర్కం కిశోరా వస్తనుండే వున్నవి. దేవులపల్లి వంశంలోనే కావ్యరచనా బీజాలు కొన్ని దశకాలుగా నిక్షిప్తమై ఉన్నాయి. వీరి దాయాదులలో పండితులు కవులున్నారు. వీరి అన్నగారు కీ॥శే॥ దేవులపల్లి వెంకటేశ్వరరావు (దేవెరా) గారితో నాకు స్వయంగా పరిచయముంది. ఆయన రచించిన చక్కని పద్యాల్ని విన్నాను. ఆనందించాను. ఈ ఉదాత్త, సృజనాత్మక వారసత్వాన్ని పుణికి పుచ్చుకున్న సుదర్శన్ సహజంగానే కవి అయ్యారు. ఈయన ఆర్తకవి, యథార్థ కవి కాదు. నిస్సందేహంగా సహజ కవి.

ఈ సంపుటిలో ఈయన అనువాదాలే ఎక్కువ చోటుచేసుకున్నవి. అవి చూస్తే మంచి భావుకతతో అల్పాక్షరముల కనల్పార్థం సృష్టించే శక్తి స్పష్టమౌతుంది. ఈ గీతాలను బాణీ కట్టి చక్కగా పాడుకోవచ్చు.

గొప్ప విమర్శకుడు నాస్తికుడుగా కవితలలో కన్పించే సుదర్శన్ అందుకు భిన్నం అని చెప్పవచ్చు. ఛాందస భావాలపై ధ్వజమెత్తే సుదర్శన్, సూఫీవాద ప్రభావం కలిగియుండడం గమనింపదగ్గది!

మార్మికత, తాత్వికత సునిశిత హాస్యం, నిర్వేదం, వైమనస్యం, సంచలనం, నిరసన, తిరుగుబాటు, మానవత్వం, అద్వైతంలతో రస ప్లావితమైన ఈ కవితలు ఇంత కాలం "కొండమల్లి' లాగ, 'అడవి కాచిన వెన్నెల' లాగ అజ్ఞాతంగా ఉండిపోవడం తెలుగు పఠితల దురదృష్టం!

ఈ నాటికైనా దీన్ని వెలుగులోనికి తీసుకురావాలనే గట్టి ప్రయత్నం చేసిన ఆయన అభిమాని, మేనల్లుడు గోపాలకిషన్‌రావు (కవిగారు) చాలా శ్లాఘనీయుడు! ధన్యుడు కూడా! అదనంగా విశేష మేమంటే గోపాలకిషన్ స్వయంగా ప్రతిభా వ్యుత్పత్తులు కల సుకవి, సుమనస్వి.

సుదర్శనం భవిష్యత్తులో కూడా ఉదాత్తమైన కవితలూ గేయాలు వ్రాయాలని నేను మనసారా ఆకాంక్షిస్తున్నాను.

'నేస్తం సుదర్శనం కాలాన్ని ఆపి
నీ కలాన్ని ఝుళిపించు,
సమాజం అంతరంగాన్ని ఆవరించిన
తిమిరాన్ని వదిలించు,
నవ్య, భవ్య, భావజాలంతో
కళాకారుల్ని కదిలించు,
వైతాళికుడుగా, యుగకర్తగా
మళ్లీ మళ్లీ జన్మించు!!
ప్రస్తుతానికి సెలవు.

ఆచార్య జె. వి. రాఘవేంద్రరావు
సమాజశాస్త్ర శాఖాధిపతి,
ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము
హైదరాబాదు.

హైదరాబాదు
13-3-1997

గొప్ప విమర్శకుడు నాస్తికుడుగా కవితలలో కన్పించే సుదర్శన్ అందుకు భిన్నం అని చెప్పవచ్చు. ఛాందస భావాలపై ధ్వజమెత్తే సుదర్శన్, సూఫీవాద ప్రభావం కలిగియుండడం గమనింపదగ్గది!

మార్మికత, తాత్వికత సునిశిత హాస్యం, నిర్వేదం, వైమనస్యం, సంచలనం, నిరసన, తిరుగుబాటు, మానవత్వం, అద్వైతంలతో రస ప్లావితమైన ఈ కవితలు ఇంత కాలం "కొండమల్లి' లాగ, 'అడవి కాచిన వెన్నెల' లాగ అజ్ఞాతంగా ఉండిపోవడం తెలుగు పఠితల దురదృష్టం!

ఈ నాటికైనా దీన్ని వెలుగులోనికి తీసుకురావాలనే గట్టి ప్రయత్నం చేసిన ఆయన అభిమాని, మేనల్లుడు గోపాలకిషన్‌రావు (కవిగారు) చాలా శ్లాఘనీయుడు! ధన్యుడు కూడా! అదనంగా విశేష మేమంటే గోపాలకిషన్ స్వయంగా ప్రతిభా వ్యుత్పత్తులు కల సుకవి, సుమనస్వి.

సుదర్శనం భవిష్యత్తులో కూడా ఉదాత్తమైన కవితలూ గేయాలు వ్రాయాలని నేను మనసారా ఆకాంక్షిస్తున్నాను.

'నేస్తం సుదర్శనం కాలాన్ని ఆపి
నీ కలాన్ని ఝళిపించు,
సమాజం అంతరంగాన్ని ఆవరించిన
తిమిరాన్ని వదిలించు,
నవ్య, భవ్య, భావజాలంతో
కళాకారుల్ని కదిలించు,
వైతాళికుడుగా, యుగకర్తగా
మళ్లీ మళ్లీ జన్మించు!!
ప్రస్తుతానికి సెలవు.

ఆచార్య జె. వి. రాఘవేంద్రరావు
సమాజశాస్త్ర శాఖాధిపతి,
ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము
హైదరాబాదు.

హైదరాబాదు
13-3-1997

తళుకులు

1. చావుని జయించాలన్న
ఆవేశంలో అమృతం తాగేసా
భావనాతీతంగా పని చేసిందది
చావు అజరామరమైపోయింది!

2. 'మిన్ను కురవాలి'
'మన్ను పండాలి' అంటారు
మిన్ను, మన్ను, మిరాశి కాదెవడొక్కడిదీ!
"అన్నం, బట్టా, అందరి హక్కు!"
గట్టిగా అంటే కమ్యూనిజమ్!
పట్టించుకోకుంటే ప్రజాస్వామ్యం!!

3. బద్దలు గొట్టి పారేయకపోదునా!
అద్దం నా అంతర్యాన్ని చూపగలిగివుంటే!!

4. నాయకుల నటనల్తో ఉత్తేజం పొంది
నటులు నాయకులౌతున్నారు

5. ఎన్ని జన్మల ఫలితమో మనిషి జన్మ!
నిన్ను సేవించు నిజమైన భాగ్యమబ్బె!!

6. బాధలధికమైనచో ఈ బ్రతుకు దుర్భర మందురు
బ్రతుకు దుర్భరమైన వేళల బాధలే నన్నాదుకున్నవి
బ్రతుకు దారిన తారసిల్లిన బాధలకు నా ధన్యవాదము?

7. సామాన్యుల కవి జటిలం కౌటిల్యం!
కుటిలులకు మాత్రమీ ప్రామాణ్యమతి సామాన్యం!!

తళుకులు

1. చావుని జయించాలన్న
ఆవేశంలో అమృతం తాగేసా
భావనాతీతంగా పని చేసిందది
చావు అజరామరమైపోయింది!

2. 'మిన్ను కురవాలి'
'మన్ను పండాలి' అంటారు
మిన్ను, మన్ను, మిరాశి కాదెవడొక్కడిదీ!
"అన్నం, బట్టా, అందరి హక్కు!"
గట్టిగా అంటే కమ్యూనిజమ్!
పట్టించుకోకుంటే ప్రజాస్వామ్యం!!

3. బ్రద్దలు గొట్టి పారేయకపోదునా!
అద్దం నా అంతర్యాన్ని చూపగలిగివుంటే!!

4. నాయకుల నటనల్తో ఉత్తేజం పొంది
నటులు నాయకులౌతున్నారు

5. ఎన్ని జన్మల ఫలితమో మనిషి జన్మ!
నిన్ను సేవించు నిజమైన భాగ్యమబ్బె!!

6. బాధలధికమైనచో ఈ బ్రతుకు దుర్భర మందురు
బ్రతుకు దుర్భరమైన వేళల బాధలే నన్నాదుకున్నవి
బ్రతుకు దారిన తారసిల్లిన బాధలకు నా ధన్యవాదము?

7. సామాన్యుల కవి జటిలం కౌటిల్యం!
కుటిలులకు మాత్రమే ప్రామాణ్యమతి సామాన్యం!!

చేదు నిజం

నేల, గాలి, నీరు, నిప్పు
యేది యెప్పుడు యెట్లా పుట్టిందీ
తెలియని అజ్ఞానంలో పుట్టిన భయంలోంచి
భయం పాకి పెంచిన అజ్ఞానంలోంచి
పుట్టుకొచ్చిన దేవుడనే భ్రమ
అజ్ఞాతాన్ని, భయాన్ని
హెచ్చువేయుటే తప్ప
యింకేమి యివ్వలేనందుకు ఆశ్చర్యపడకు
మతమనే నల్లమందు
నిన్ను మైకంలో ముంచేసిన
గతాన్ని మరిచిపో
మతాన్ని పూడ్చేయ్
నిలిచిన నేలమీద
నేటి మీద
రేపటి సమతా సౌధానికి గట్టి పునాదులు వెయ్!

చేదు నిజం

నేల, గాలి, నీరు, నిప్పూ
యేది యెప్పుడు యెట్లా పుట్టిందీ
తెలియని అజ్ఞానంలో పుట్టిన భయంలోంచి
భయం పాకి పెంచిన అజ్ఞానంలోంచి
పుట్టుకొచ్చిన దేవుడనే భ్రమ
అజ్ఞాతాన్ని, భయాన్ని
హెచ్చవేయుటే తప్పు
యింకేమి యివ్వలేనందుకు ఆశ్చర్యపడకు
మతమనే నల్లమందు
నిన్ను మైకంలో ముంచేసిన
గతాన్ని మరిచిపో
మతాన్ని పూడ్చేయ్
నిలిచిన నేలమీద
నేటి మీద
రేపటి సమతా సౌధానికి గట్టి పునాదులు వెయ్!

శక్తి కావాలంటే శరీరంలో
రక్తం వుండాలి
రక్తం కోసం
భుక్తి అవసరం.... అయినప్పుడు
భుక్తికోసం
రక్తమైనా చిందిస్తాం
ఇదీ మా మతం
నేటి కర్మ సిద్ధాంత స్వగతం !
ఇదంతా చూచి
తూచి
చివరకు
నీవూ నేననే
తారతమ్యాల్నుంచి కాస్త
తీరిక జేసుకుని
రావాలనిపిస్తుంది
నీతో ఏకం
కావాలనిపిస్తుంది !
అయితే........
అడుగడుగున
ఒడిదుడుకులున్న యీ మార్గంలో
పడిపోతానో అని భయం వేస్తుంది !
పగలూ రాతిరనక యీ
జగమంతా వెదుకుతుంటాను
అగుపడన్నీకోసం ఈ
తగని ప్రేమ యెందుకో?

శక్తి కావాలంటే శరీరంలో
రక్తం వుండాలి
రక్తం కోసం
భుక్తి అవసరం.... అయినప్పుడు
భుక్తికోసం
రక్తమైనా చిందిస్తాం
ఇదీ మా మతం
నేటి కర్మ సిద్ధాంత స్వాగతం!
ఇదంతా చూచి
తూచి
చివరకు
నీవూ నేననే
తారతమ్యాల్నుంచి కాస్త
తీరిక జేసుకుని
రావాలనిపిస్తుంది
నీతో ఏకం
కావాలనిపిస్తుంది!
అయితే........
అడుగడుగున
ఒడిదుడుకులున్న యీ మార్గంలో
పడిపోతానో అని భయం వేస్తుంది!
పగలూ రాతిరనక యీ
జగమంతా వెదుకుతుంటాను
అగుపడన్నికోసం ఈ
తగని ప్రేమ యెందుకో?

పీడనాదక్షుల నిర్మిత ఘర్మ
నరకంలో
కలవను కోలేను
ప్రత్యక్షం కా
గలవనుకోలేను, నేను !!
ప్రభూ
నిజం లో
మజా లేదు :-
లేదని కాదు,
ఉంది .... కాని చేదు !!
అయినా
నిజమే చెబుతా
అటుపైన వాళ్ళిష్టం
అదృష్టం !!

పీడనాదశుల నిర్మిత ఘర్మ
నరకంలో
కలవను కోలేను
ప్రత్యక్షం కా
గలవనుకోలేను, నేను !!
ప్రభూ
నిజం లో
మజా లేదు :-
లేదని కాదు,
ఉంది .... కాని చేదు !!
అయినా
నిజమే చెబుతా
అటువైన వాళ్ళిష్టం
అదృష్టం !!

మిట్టమీదవుంది అలలు లెక్కించటమే తప్ప
నీటిలో ఈద నేర్వని నేను
ఏ క్షణాన ఈ ప్రవాహం
తలకు మించినదై తనలో తాను చేకుసుని
నా సర్వస్వాన్ని నాశనం చేస్తుందోనని
అనుక్షణం భయాందోళనల్తో
బ్రతుకలేక చస్తున్నాను
అమ్మా! ఆపు ఈ ప్రవాహాన్ని
నీ ఆన! నీ ఆసరా గొని
పైకి వచ్చేస్తాను ఈ ఆగడం నుంచి.
బ్రతికినా చచ్చినా ప్రశాంతతకి
భంగం వాటిల్లదదే చాలు!

మిట్టమీదవుండి అలలు లెక్కించటమే తప్ప
నీటిలో ఈద నేర్వని నేను
ఏ క్షణాన ఈ ప్రవాహం
తలకు మించినదై తనలో తాను చేకుసుని
నా సర్వస్వాన్ని నాశనం చేస్తుందోనని
అనుక్షణం భయాందోళనల్తో
బ్రతుకలేక చస్తున్నాను
అమ్మా ! ఆపు ఈ ప్రవాహాన్ని
నీ ఆన ! నీ ఆసరా గొని
పైకి వచ్చేస్తాను ఈ ఆగడం నుంచి.
బ్రతికినా చచ్చినా ప్రశాంతతకి
భంగం వాటిల్లదదే చాలు !

ఏడుకొండలవాడికి విన్నపమ్ !

నాస్తికుని విజ్ఞానంలో
ఆస్తికుని అజ్ఞానంలో
దరిద్రుని సంతానంలా
సిరిగలవాని పిసినారితనంలా
పెరిగిపోతున్నని పేరూ ప్రతిష్ఠలు
ఏ మంత్రి ఈర్ష్యాసూయలు వెంటాడినయో
అమాంతం అగాధంలో పడిపోయినై !
యూదుల్తో యుద్ధంలో
బూడిదై పోయిన నాసర్ పలుకుబడిలా........
పందొమ్మిదిమంది భక్తులు—
అజీత్ సింగ్ హయాంలో
విజయవాడ వీధుల్లో
పందుల్లా
వియత్నాం వీధుల్లో పసి
గందుల్లా
ప్రాణాలు విడుస్తూంటే నీ
బందోబస్తు భటులల్లే నువ్వూ
"ఎందుకు మనకా వెధవ గొడవ" వనుకున్నావా ?
విందుల్తో, వింజామర ఆరామ్‌లో
విరామం చిక్కలేదా ?
నిజంగానే 'బండ' వని నిరూపించుకున్నావా ?
ఏడుకొండలవాడా ! వెంకటరమణా ! !

ఏడుకొండలవాడికి విన్నపమ్!

నాస్తికుని విజ్ఞానంలో
ఆస్తికుని అజ్ఞానంలో
దరిద్రుని సంతానంలా
సిరిగలవాని పిసినారితనంలా
పెరిగిపోతున్నని పేరూ ప్రతిష్ఠలు
ఏ మంత్రి ఈర్ష్యాసూయలు వెంటాడినయో
అమాంతం అగాధంలో పడిపోయినై!
యూదుల్తో యుద్ధంలో
బూదై పోయిన నాసర్ పలుకుబడిలా........
పందొమ్మిదిమంది భక్తులు—
అజీత్ సింగ్ హయాంలో
విజయవాడ వీధుల్లో
పందుల్లా
వియత్నాం వీధుల్లో పసి
గందుల్లా
ప్రాణాలు విడుస్తూంటే నీ
బందోబస్తు ఘటులల్లే నువ్వూ
"ఎందుకు మనకా వెధవ గొడ" వనుకున్నావా?
విందుల్తో, వింజామర ఆరామ్‌లో
విరామమే చిక్కలేదా?
నిజంగానే 'బండ' వని నిరూపించుకున్నావా?
ఏడుకొండలవాడా! వెంకటరమణా!!

ఆహ్వానమ్

దేహం చాలించిన దేవుడి దినవారాలకి
ఆహ్వానం అందుకోండి!
ఇవ్వాల్టికేడోనాడు
ఈ వాడలో యిదే యింట్లో
జరగబోయే చచ్చు తతంగానికి
జరూరుగా హాజరు కావాలనీ
ఉజర్లు చెప్పొద్దని
మా మహజర్
బ్రతికున్నన్నాళ్ళూ వాడికీ మనకు సవాలక్ష
వాదాలు భేదాలు వ్యాజ్యాలూ' త్యాజ్యాలూ వుండొచ్చు
.... ఇప్పుడింకెందు కవన్నీ ?

....

తప్పుల తడకలైన మనుషుల్ని సైతం
గొప్ప జేసి చెప్పుకుంటాం, లోకం నుంచి
తప్పుకున్న తరువాత
అంతకన్న అధ్వాన్నమైన కా
లాంతకు డంటారా చచ్చినోడు
ఎంతో కాలమిక బ్రతుకడని
ఇంతకు పూర్వం మా యింటి కొచ్చిన్నాడే నాకనిపించింది
కాని
ఇంతలోనే ఇలా జరుగుతుందని మాత్రం అనుకోలేదు
అంతా ఆరు వారాలైందను కుంటా....మన
మంతా యోజన భోజన యోగ భోగాదికాలు ముగించుకొని

ఆహ్వానమ్

దేహం చాలించిన దేవుడి దినవారాలకి
ఆహ్వానం అందుకోండి!
ఇవ్వాల్టికేడోనాడు
ఈ వాడలో యిదే యింట్లో
జరగబోయే చచ్చు తతంగానికి
జరూరుగా హాజరు కావాలనీ
ఉజర్లు చెప్పొద్దని
మా మహజర్
బ్రతికున్నన్నాళ్ళూ వాడికీ మనకు సవాలక్ష
వాదాలు భేదాలు వ్యాజ్యాలూ' త్యాజ్యాలూ వుండొచ్చు
.... ఇప్పుడింకెందు కవన్నీ ?

....

తప్పుల తడకలైన మనుషుల్ని సైతం
గొప్ప జేసి చెప్పుకుంటాం, లోకం నుంచి
తప్పుకున్న తరువాత
అంతకన్న అధ్వాన్నమైన కా
లాంతకు డంటారా చచ్చినోడు
ఎంతో కాలమిక బ్రతుకడని
ఇంతకు పూర్వం మా యింటి కొచ్చిన్నాడే నాకనిపించింది
కాని
ఇంతలోనే ఇలా జరుగుతుందని మాత్రం అనుకోలేదు
అంతా ఆరు వారాలైందను కుంటా....మన
మంతా యోజన భోజన యోగ భోగాదికాలు ముగించుకొని

నాకేం వున్నాయి" ?
'జరరుజ, అన్నదే
సరసమైన సత్యం ?'
అని అక్కడే వున్న దిండు ని
అనుకుని "అమ్మా" అంటూ
సేను వాల్చాడు
ఇంత రాత్రిలో ఒంటరిగా వొచ్చావ్
వింతలూ విశేషాలేవైనా వున్నాయా?" నాకు,
అంత్య కాలామాసన్న మౌతుందన్నదే పెద్ద
వింత విశేషము సర్వమూను
అని—
అదో విధంగా, వెకిలిగా నవ్వాడు
గొంతు కూడా కూలబడి పోయిందప్పటికే
చెంతనున్న నాకే వినిపించేంత విస్పష్టంగా లేదు
అయినా ఆగక ఆవేదనాభరంగా చెప్పుకు పోతున్నాడు :
"ఎంత వేధిస్తున్నారీ మధ్య
అంతా అబద్ధమర్రో . . . అభూతకల్పనంటే వింటేగా
వేల ఏళ్ళ క్రిందట
పాలక వర్గాల వారు పరి
పాలనా వ్యవహారాల్లో 'ఏడూ వాడనకుండా
అందరూ -
కలుగ జేసుకోటాన్ని సహించలేక
స్వలాభావేశంలో మానవ సమాజంలో
చీలికలు తెచ్చి
తలకో పని తగిలించి

నాకేం వున్నాయి" ?
'జరరుజ, అన్నదే
సరసమైన సత్యం ?'
అని అక్కడే వున్న దిండు ని
అనుకుని "అమ్మా" అంటూ
సేను వాల్చాడు
ఇంత రాత్రిలో ఒంటరిగా వొచ్చావ్
వింతలూ విశేషాలేవైనా వున్నాయా?" నాకు,
అంత్య కాలామాసన్న మౌతుందన్నదే పెద్ద
వింత విశేషము సర్వమూను
అని—
అదో విధంగా, వెకిలిగా నవ్వాడు
గొంతు కూడా కూలబడి పోయిందప్పటికే
చెంతనున్న నాకే వినిపించేంత విస్పష్టంగా లేదు
అయినా ఆగక ఆవేదనాభరంగా చెప్పుకు పోతున్నాడు :
"ఎంత వేధిస్తున్నారీ మధ్య
అంతా అబద్ధమర్రో . . . అభూతకల్పనంటే వింటేగా
వేల ఏళ్ళ క్రిందట
పాలక వర్గాల వారు పరి
పాలనా వ్యవహారాల్లో 'పేదా వాడనకుండా
అందరూ -
కలుగ జేసుకోటాన్ని సహించలేక
స్వలాభావేశంలో మానవ సమాజంలో
చీలికలు తెచ్చి
తలకో పని తగిలించి

దేవుడనే వాడేవడో సృష్టించాడని :
అది
మొదలు
వెదకులాటలు
వాదులాటలు
మొదలైనై
వాడి ఉనికిని గురించీ
వాడి పని తనాన్ని గురించీ
ఊక దంపుడు మాటల్తో, ఊహాగానాల్తో
లోకాన్ని మభ్య పెట్టారు లుబ్ధులు :
(విప్రలబ్ధులు)
నిజానికి . . . .
అదిలో — అంటే
ఇదేది లేసప్పటి మాట
అణువు నుండి అజాండం వరకు అన్నీ ఆమె
శోణితంలో శక్తిలో మౌక్తికం లా దాగి వుండేవిట :
వున్నట్టుండి ఓ సుముహూర్తాన
మన లోకంలోని
మనుష్యాది సమస్త జీవుల యీ లోకంలోని
ఆడాళ్ళందరికి మల్లే ఆమెకి
కూడా
తన శోణితంలో దాగి వుండి
తనకి కనపడకుండా వున్న
ఆ ఆణి ముత్యాల్ని
ఆ అణువుల్ని, అజాండాన్ని

దేవుడనే వాడేవడో సృష్టించాడని :
అది
మొదలు
వెదకులాటలు
వాదులాటలు
మొదలైనై
వాడి ఉనికిని గురించీ
వాడి పని తనాన్ని గురించీ
ఊక దంపుడు మాటల్తో, ఊహాగానాల్తో
లోకాన్ని మభ్య పెట్టారు లుబ్ధులు :
(విప్రలబ్ధులు)
నిజానికి . . . .
అదిలో — అంటే
ఇదేది లేసప్పటి మాట
అణువు నుండి అజాండం వరకు అన్నీ ఆమె
శోణితంలో శక్తిలో మౌక్తికం లా దాగి వుండేవిట :
వున్నట్టుండి ఓ సుముహూర్తాన
మన లోకంలోని
మనుష్యాది సమస్త జీవుల యీ లోకంలోని
ఆడాళ్ళందరికి మల్లే ఆమెకి
కూడా
తన శోణితంలో దాగి వుండి
తనకి కనపడకుండా వున్న
ఆ ఆణి ముత్యాల్ని
ఆ అణువుల్నీ, అజాండాన్నీ

దేవుడిలా, దేబెలా
వాడెవడో యెక్కడో
ఉన్నాడని ఒకడంటే పెద్ద
సున్నా చుట్టి లేడని వేరొకడు
(ఇలా వున్నాడనే వాడాస్తికుడనీ
సున్నా చుట్టే వాడు నాస్తికుడనీ
ఆస్తికుడు చూపించ లేడనీ
నాస్తికుడు నిరూపించ లేడనీ)
అస్తి
నాస్తుల
కుస్తీ పట్లలో పడి నలిగి
చస్తున్నదంతా మీ
చాదస్తం :
ఒక గమ్మత్తుంది చూశారా ?
ఆస్తికులూ, నాస్తికులూ
ఈ ఉభయులు ఉన్నారు ;
ఉన్నవాళ్ళుభయులూ అమ్మ
కన్నవాళ్ళే !
అయ్య లేకుండా పుట్టారనబడే వాళ్ళనేకులు అన్ని
మతాల్లో కనబడతారు !
కాని
అయోనిజులనబడే వాళ్ళు సైతం అమ్మ శరీరంలోని
యే యితర
అవయవ జన్యులో మాత్రమే తప్ప
ఆమె లేకుండా పుట్టిన వారు
యే మతంలోనూ కానరారు !?
అమ్మ అంధరికీ

దేవుడిలా, దేబెలా
వాడెవడో యెక్కడో
ఉన్నాడని ఒకడంటే పెద్ద
సున్నా చుట్టి లేడని వేరొకడు
(ఇలా వున్నాడనే వాడాస్తికుడనీ
సున్నా చుస్టే వాడు నాస్తికుడనీ
అస్తికుడు చూపించ లేడనీ
నాస్తికుడు నిరూపించ లేడనీ)
అస్తి
నాస్తుల
కుస్తీ పట్లలో పడి నలిగి
చస్తున్నదంతా మీ
చాదస్తం :
ఒక గమ్మత్తుంది చూశారా ?
ఆస్తికులూ, నాస్తికులూ
ఈ ఉభయులు ఉన్నారు ;
ఉన్నవాళ్ళుభయులూ అమ్మ
కన్నవాళ్ళే !
అయ్య లేకుండా పుట్టారనబడే వాళ్ళనేకులు అన్ని
మతాల్లో కనబడతారు !
కాని
అయోనిజులనబడే వాళ్ళు సైతం అమ్మ శరీరంలోని
యే యితర
అవయవ జన్యులో మాత్రమే తప్ప
ఆమె లేకుండా పుట్టిన వారు
యే మతంలోనూ కానరారు !?
అమ్మ అందరికే

విలయ విన్యాసం

మరో మారుపిచ్చెత్తి
మూర్‌ని ముద్దెట్టుకున్నాను
రామ్‌ని జీర్ణం చేసుకున్నాను.
సూర్యుణ్ణీ చుక్కల్నీ దాటి
పాలపుంతపైకెగసి
వెలుగు చీకటుల మధ్యగల
చిలిపి గీతల్ని చెరిపి వేశాను.
కైవారాల ఖైదు నుంచి కాలాన్ని విడిపించాను
దిక్కుమాలిన సృష్టికి దిగ్వాసం చేసాను.
గోడల్లో గుండెని బంధించలేక
గూడొదిలి, గుడ్డలు విడిచి పారేసి
నగ్నంగా నాలుగు బజార్లు కలియదిరిగాను
నన్ను జూచి నవ్విన వాళ్ళ బట్టలూడదీసి
బజార్లంట తరుముకెళ్లాను.
తలదిప్పుక వెళిపోయే దౌర్భాగ్యుల్ని పనిగట్టుక పట్టుకొచ్చి
పంట్లామ్ బటన్లు విప్పి
నీతినియమాల నిజస్వరూపాన్ని చూపాను.
సాగిపోతూన్న జనసందోహాల్ని
ఆగుమని చెప్పే ప్రమాద సూచికల్ని
అమాంతం తొలగించేవేశాను.
'రైట్ సైడ్'ని 'రాంగ్ సైడ్' అనే
అరాజక ప్రభుత్వ ప్రతినిధిగా ట్రాఫిక్ దీపాన్నాక్రమించిన
జనాన్ని

విలయ విన్యాసం

మరో మారుపిచ్చెత్తి
మూర్‌ని ముద్దెట్టుకున్నాను
రాయ్‌ని జీర్ణం చేసుకున్నాను.
సూర్యున్నీ చుక్కల్నీ దాటి
పాలపుంతపైకెగసి
వెలుగు చీకటుల మధ్యగల
చిలిపి గీతల్ని చెరిపి వేశాను.
కైవారాల ఖైదు నుంచి కాలాన్ని విడిపించాను
దిక్కుమాలిన సృష్టికి దిగ్వాసం చేసాను.
గోడల్లో గుండెని బంధించలేక
గూడొదిలి, గుడ్డలు విడిచి పారేసి
నగ్నంగా నాలుగు బజార్లు కలియదిరిగాను
నన్ను జూచి నవ్విన వాళ్ళ బట్టలూడదీసి
బజార్లంట తరుముకెళ్లాను.
తలద్రిప్పుకు వెళిపోయే దౌర్భాగ్యుల్ని పనిగట్టుక పట్టుకొచ్చి
పంట్లామ్ బటన్లు విప్పి
నీతినియమాల నిజస్వరూపాన్ని చూపాను.
సాగిపోతూన్న జనసందోహాల్ని
ఆగుమని చెప్పే ప్రమాద సూచికల్ని
అమాంతం తొలగించేవేశాను.
'రైట్ సైడ్'ని 'రాంగ్ సైడ్' అనే
అరాజక ప్రభుత్వ ప్రతినిధిగా ట్రాఫిక్ దీపాన్నాక్రమించిన
జనాన్ని

జాలువారిన
పాలధార
పతితలో 'అమ్మ'ను చూపింది
చిన్ననాడు నన్ను బుజ్జగించి నిదుర బుచ్చామనుకొని
నాన్న నగలు మినహా, నగ్నంగా వున్న అమ్మతో
ఆడిన ఆటల్లోని ఆంతర్యం నెమరుకి వచ్చి
'అమ్మ' లోనూ 'వెలయాలి'ని చూపింది!
అమ్మ, ఆలూ, వెలయాలు........
ఎవరయితేనేం! అంతా వెలకి బలియైనవారే!!
'కుల్లు గుత్తా బేర' మొకటైతే రోజు కూలి బేర' మొకటి!
వెలయాలి విలువలు కొలబద్దగా
శీలానికి వెలగట్టి వెలివేసాను.
రథ, గజ, తురగ, రాధా మాధవ లీలాది రాజమార్గాల్నుంచి
కాలి బాటలకి మళ్ళిన కళా గారడి
కూటికోసం, గూటికోసం, గుడ్డకోసం
పాట్లు పడే కోట్ల జనాన్ని
కనకట్టు చేసి
తన పొట్ట పోసుకునేందుకుపయోగపడ్డమే తప్ప
పేదలకి సాధించి పెట్టింది లేకపోగా
ఆకలినావిష్కరించి, అవమాన పరచే
దైన్యాన్ని నేర్పిన దానవతగా రుజువు కాగా
దానికి దహన సంస్కారం జరిపి
మంత్ర ముగ్ధులైన అమాయకులకి
మత్తొదిలించి, మానవతా ప్రబోధం చేసాను!
రాజకీయ రక్తవమానాల్లో తడిసి రంగులు మార్చుకున్న
కాగితప్పువ్వుల్ని, కంపుకొడ్తున్న నవ్వుల్ని

జాలువారిన
పాలధార
పతితలో 'అమ్మ'ను చూపింది
చిన్ననాడు నన్ను బుజ్జగించి నిదుర బుచ్చామనుకొని
నాన్న నగలు మినహా, నగ్నంగా వున్న అమ్మతో
ఆడిన ఆటల్లోని ఆంతర్యం నెమరుకి వచ్చి
'అమ్మ' లోనూ 'వెలయాలి'ని చూపింది!
అమ్మ, ఆలూ, వెలయాలు........
ఎవరయితేనేం! అంతా వెలకి బలియైనవారే!!
'కుల్లు గుత్తా బేర' మొకటైతే రోజు కూలి బేర' మొకటి!
వెలయాలి విలువలు కొలబద్దగా
శీలానికి వెలగట్టి వెలివేసాను.
రథ, గజ, తురగ, రాధా మాధవ లీలాది రాజమార్గాల్నుంచి
కాలి బాటలకి మళ్ళిన కళా గారడి
కూటికోసం, గూటికోసం, గుడ్డకోసం
పాట్లు పడే కోట్ల జనాన్ని
కనకట్టు చేసి
తన పొట్ట పోసుకునేందుకుపయోగపడ్డమే తప్ప
పేదలకి సాధించి పెట్టింది లేకపోగా
ఆకలినావిష్కరించి, అవమాన పరచే
దైన్యాన్ని నేర్పిన దానవతగా రుజువు కాగా
దానికి దహన సంస్కారం జరిపి
మంత్ర ముగ్ధులైన అమాయకులకి
మత్తొదిలించి, మానవతా ప్రబోధం చేసాను!
రాజకీయ రక్తవమానాల్లో తడిసి రంగులు మార్చుకున్న
కాగితప్పువ్వుల్ని, కంపుకొడ్తున్న నవ్వుల్ని

దోషాలు కప్పివేసుకోజూచే దొంగలంజాకొడుకుల్ని
పైరవీల్జేసి, ప్రజా ధనం కాజేసి
భవనాల్లో కులికే భడవాల్ని
నల్లబజార్ నలుల్నీ
తెల్లని దుస్తుల నల్లదొరల్ని
కనిపించి, అవకాశం చిక్కినప్పుడల్లా కాల్చి వేసాను !
సంప్రదాయాన్ని చంపేస్తాననీ
అన్యాయాన్ని అంతమొందిస్తానని
అదర్శ మానవ సమాజాన్ని నిర్మిస్తాననీ
అహోరాత్రాలు
నిద్రాహారాల్తో నిమిత్తం లేకుండా
నిత్య విధిగా, జీవిత పరమావధిగా నడచి
ప్రతిక్షణం బ్రదుక్కి భావనకీ భేదం లేకుండా
బడలి, కూలబడ్డాను.
అయినా అపజయాన్నంగీకరించే అధీరుణ్ని మాత్రం కానా !
అజేయుణ్నై
అన్ని వేపులా అతిజాగరూకుణ్నై కనిపెడుతున్నాను—
నమ్మకోసం సకల బాధల కోర్చి
సమాయత్త పరచిన జనం వేలం వెఱ్ఱిగా
సమ్మక్క, కోటప్పకొండ జాతరాలకి సాగిపోతూంటే చూచి
కలరా వ్యాధి కబళించి వేస్తూంటే
పొలిమేరమ్మకి మ్రొక్కుకునే మూర్ఖత్వాన్ని జూచి
విషూచికి వేక్సిన్లొద్దని
పోచమ్మకి 'బోనాలు' పెట్టే దిక్కుమాలిన దైన్యాన్ని జూచి
గొఱ్ఱెకూరకూటికీ

దోషాలు కప్పివేసుకోజూచే దొంగలంజాకొడుకుల్ని
పైరవీల్జేసి, ప్రజా ధనం కాజేసి
భవనాల్లో కులికే భడవాల్ని
నల్లబజార్ నలుల్నీ
తెల్లని దుస్తుల నల్లదొరల్ని
కనిపించి, అవకాశం చిక్కినప్పుడల్లా కాల్చి వేసాను !
సంప్రదాయాన్ని చంపేస్తాననీ
అన్యాయాన్ని అంతమొందిస్తానని
ఆదర్శ మానవ సమాజాన్ని నిర్మిస్తాననీ
అహోరాత్రాలు
నిద్రాహారాల్తో నిమిత్తం లేకుండా
నిత్య విధిగా, జీవిత పరమావధిగా నడచి
ప్రతిక్షణం బ్రదుక్కి భావనకి భేదం లేకుండా
బడలి, కూలబడ్డాను.
అయినా అపజయాన్నంగీకరించే అధీరుణ్ణి మాత్రం కానా !
అజేయుణ్నై
అన్ని వేపులా అతిజాగరూకుణ్నై కనిపెడుతున్నాను—
నమ్మేకోసం సకల బాధల కోర్చి
సమాయత్త పరచిన జనం వేలం వెఱ్ఱిగా
సమ్మక్క, కోటప్పకొండ జాతరాలకి సాగిపోతూంటే చూచి
కలరా వ్యాధి కబళించి వేస్తూంటే
పొలిమేరమ్మకి మ్రొక్కుకునే మూర్ఖత్వాన్ని జూచి
విషూచికి వేక్సిన్లొద్దని
పోచమ్మకి 'బోనాలు' పెట్టే దిక్కుమాలిన దైన్యాన్ని జూచి
గొఱ్ఱెకూరకూటికీ

మూగబోతూంది! ఆకలి

పగగొంటూంది! !

ఉద్యమం ఊపిరి సలుపనీయక

ఉదర పోషణకి వేరే ఉద్యోగం లేక

పస్తులుంటున్నాను! క్రమక్రమంగా

చస్తున్నాను!!

అందుకే అంటున్నాను!!!

పూటకు బుక్కెడు కూటి యేర్పాటు చేసుకోకండా

కవులుగా, కళాకారులుగా

గలలుగనీ కలవరించి

పలవరించకండని!

అవిద్యనీ, అజ్ఞానాన్నీ

అంతమొందించ దీక్షగొనండని!!

అధ్యాపకులై

ఉద్యమం నడపండని!!!

మాగబోతూంది ! ఆకలి
పగగొంటూంది! !
ఉద్యమం ఊపిరి సలుపనీయక
ఉదర పోషణకి వేరే ఉద్యోగం లేక
పస్తులుంటున్నాను ! క్రమక్రమంగా
చస్తున్నాను !!
అందుకే అంటున్నాను !!!
పూటకు బుక్కెడు కూటి యేర్పాటు చేసుకోకండా
కవులుగా, కళాకారులుగా
గలలుగనీ కలవరించి
పలవరించకండని !
అవిద్యనీ, అజ్ఞానాన్నీ
అంతమొందించ దీక్షగొనండని !!
అధ్యాపకులై
ఉద్యమం నడపండని !!!

కాపాడుకో జూచే

కలవారి కపటతత్వం మీద

అబద్ధం మీద

అన్యాయం మీద

నీ తిరుగుబాటుని

అడ్డుకో జూచే

అణచనెంచే

అన్ని శక్తియుక్తుల మీదా

తిరగబడు !

కాపాడుకో జూచే

కలవారి కపటతత్వం మీద

అబద్ధం మీద

అన్యాయం మీద

నీ తిరుగుబాటుని

అడ్డుకో జూచే

అణచనెంచే

అన్ని శక్తియుక్తుల మీదా

తిరగబడు !

తరతరాల దాస్య జనిత దారిద్ర్యపు చలిని
ఇరవైయేళ్ళ ఇంటోడి పాలన పైర ఇనుమండించింది
కమ్మని కవితల నెగళ్ళతో వదలదీ చలి
అందుకే
చేవ చావని ఆశయ జీవివైతే.......
రమ్మంటున్నా కలం గిరాటేసి! రైఫిల్ లోడ్ చేసి!!
చుట్టూ చూచి
చుట్టా పక్కాల్ని జూచి
నిట్టూర్చకు!
తాతలూ తండ్రులూ దాయాదుల
రక్తపు చిక్కదనమూ, రంగూ, నీ
శక్తిని శంకించి నిన్ను
కృంగ దీస్తే....
కృష్ణుని పాత్రలో వ్యాసుడు పలికించిన
యుద్ధనీతి నోసారి నెమరేసుకో!
అవ్యవస్థని గుఱించి ఆక్రోశించటం గాక
అంతమొందించటమే ఆశయమైతే
కావ్యాల కాల్పానిక లోకాల్నుంచి కార్యరంగంలోకి రా!
అలాకాక కవితారాధనే ధ్యేయమంటావా!
సలక్షణంగా ఛందోబద్ధమైన చక్కని కవితలు వ్రాయి!

తరతరాల దాస్య జనిత దారిద్ర్యపు చలిని
ఇరవై యేళ్ళ ఇంటోడి పాలన పైర ఇనుమడించింది
కమ్మని కవితల నెగళ్ళతో వదలదీ చలి
అందుకే
చేవ చావని ఆశయ జీవివైతే.......
రమ్మంటున్నా కలం గిరాటేసి ! రైఫిల్ లోడ్ చేసి !!
చుట్టూ చూచి
చుట్టా పక్కాల్ని జూచి
నిట్టూర్చకు !
తాతలూ తండ్రులూ దాయాదుల
రక్తపు చిక్కదనమూ, రంగూ, నీ
శక్తిని శంకించి నిన్ను
కృంగ దీస్తే....
కృష్ణుని పాత్రలో వ్యాసుడు పలికించిన
యుద్ధనీతి నోసారి నెమరేసుకో !
అవ్యవస్థని గురించి ఆక్రోశించటం గాక
అంతమొందించటమే ఆశయమైతే
కావ్యాల కాల్పానిక లోకాల్నించి కార్యరంగంలోకి రా !
అలాకాక కవితారాధనే ధ్యేయమంటావా !
సలక్షణంగా ఛందోబద్ధమైన చక్కని కవితలు వ్రాయి !

జాతిభేదాల
లోతైన
గోతుల్లో నన్ను
మతాల
మత్తులో ముం
చెత్తుతారనీ,
అతి లౌకికమైన అసత్యాల్తో నా
గతినే అపమార్గం పట్టిస్తారనీ
అతలాకుతలపు
వెతల్తో నన్ను
సతమతం చేస్తారనీ;
మీరణ
ధోరణికీ
తీరని
దారుణ దాహానికీ,
అరని మానవ
మారణ హోమానికీ
నన్నాహుతి చేస్తా
రన్న
నా భయాన్ని
'అభావం చేస్తామ' ని
అభయ హస్తం చాచే
ధైర్య ముందా మీలో ?
పుట్టబోయే మీ గారాబు
పట్టి కొసం - నా కోసం

జాతిభేదాల
లోతైన
గోతుల్లో నన్ను
మతాల
మత్తులో ముం
చెత్తుతారనీ,
అతి లోకికమైన అసత్యాల్తో నా
గతినే అపమార్గం పట్టిస్తారనీ
అతలాకుతలపు
వెతల్తో నన్ను
సతమతం చేస్తారనీ;
మీరణ
ధోరణికీ
తీరని
దారుణ దాహానికీ,
అరని మానవ
మారణ హోమానికీ
నన్నాహుతి చేస్తా
రన్న
నా భయాన్ని
'అభావం చేస్తామ' ని
అభయ హస్తం చాచే
ధైర్య ముందా మీలో ?
పుట్టబోయే మీ గారాబు
పట్టి కోసం - నా కోసం

నాకగుపించేది
నా కనుసన్నల కతీతమైన
అరిషడ్వర్గం
పురికొల్పి నాచే
జరిపించే
దురితాలకీ, ద్రోహాలకీ
నా
వాక్కులు బట్వాడా చేసే
నే కోరని, ఉద్దేశించని, అర్థాలకీ, అనర్థాలకీ,
నా
చేతుల్లో
చితికిపోయే జీవితాల
చెఱగని చిత్తురువులూ,
హతులైన వారి ఆప్తుల ఆర్తనాదాలూ
నా కళ్ళకి కట్టిన్నాడు
నా గుండెల్ని పీక్కుతిన్ననాడు
నా ఎదని వేదించిన్నాడు
నా పట్టాన నన్ను బ్రదకనీక
ఉక్కిరి బిక్కిరి చేసిన్నాడు
నేననుభవించే యమ యాతనికి
నన్ను క్షమించండి
మన్నించి మననీండి
వృద్ధులుపదేశిస్తే
అధికార మదోన్మత్తులాదేశిస్తే, శాసిస్తే
పర్వతాలు ప్రకోపిస్తే

నాక్కనిపించేది
నా కనుసన్నల కతీతమైన
అరిషడ్వర్గం
పురికొల్పి నాచే
ఒరిపించే
దురితాలకీ, ద్రోహాలకీ
నా
వాక్కులు బట్వాడా చేసే
నే కోరని, ఉద్దేశించని, అర్థాలకీ, అనర్థాలకీ,
నా
చేతుల్లో
చితికిపోయే జీవితాల
చెఱగని చిత్తురువులూ,
హతులైన వారి ఆప్తుల ఆర్తనాదాలూ
నా కళ్ళకి కట్టిన్నాడు
నా గుండెల్ని పీక్కుతిన్న నాడు
నా ఎదని వేదించిన్నాడు
నా పట్టాన నన్ను బ్రదకనీక
ఉక్కిరి బిక్కిరి చేసిన్నాడు
నేననుభవించే యమ యాతనికి
నన్ను క్షమించండి
మన్నించి మననీండి
వృద్ధులుపదేశిస్తే
అధికార మదోన్మత్తులాదేశిస్తే, శాసిస్తే
పర్వతాలు ప్రకోపిస్తే

కుంచె
చిత్రించిన బొమ్మలా
నా ముఖానికొక
వెల తగిలించి
వ్రేలాడదేసి
వేలం వేసి
నా
సాకల్యాన్ని
వికలం చేసి
నన్నో
దారిన తగిలిన
గులక రాయిలా
ముళ్ళ మండలా
నీళ్ళ మడుగులా
ఇటూ అటూ
ముందుకు వెనకకు తంతూ
చిందుతూ
ఆనందించే
అధికుల మనుకునే అధముల్ని
వెధవల్ని, యెదిరించే
మదమణచే
శక్తి ప్రసాదించండి !
"జయోస్తు"ని ఆశీర్వదించండి !!
ప్రతీప శక్తుల ప్రతి కదలికనీ
ప్రతిఘటిస్తూ అప్రతిహతంగా
పురోగమించనీండి.
లేదా
నన్నిలాగే చావనీండి !!

★

కుంచె
చిత్రించిన బొమ్మలా
నా ముఖానికొక
వెల తగిలించి
వేలాడదేసి
వేలం వేసి
నా
సాకల్యాన్ని
వికలం చేసి
నన్నో
దారిన తగిలిన
గులక రాయిలా
ముళ్ళ మండలా
నీళ్ళ మడుగులా
ఇటూ అటూ
ముందుకు వెనుకకు తంతూ
చిందుతూ
ఆనందించే
అధికుల మనుకునే అధముల్ని
వెధవల్ని, యెదిరించే
మదమణచే
శక్తి ప్రసాదించండి !
"జయోస్తు"ని ఆశీర్వదించండి !!
ప్రతీప శక్తుల ప్రతి కదలికనీ
ప్రతిఘటిస్తూ అప్రతిహతంగా
పురోగమించనీండి.
లేదా
నన్నిలాగే చావనీండి !!

★

మది కలతల పాలై
నది..... పాపమింతె !!
వే ప్రేమించిన నగములు
నే ప్రేమించిన నదములు
నే ప్రేమించిన మనుజులు, నా
అన్నలు, నా అనుజులు
నా ప్రేమను శంకించగ
యా మమునన్ను జూచి
నవ్వుచుండెనా యేమది :
నా సేవల దరియించిన
ఆసియా చరిత్ర నన్ను
విస్మృతీ గుహా గహ్వ
రస్మృతి కంకితమీకమున్నె
నా కీరితి దిగ్దిగంతములకు
ప్రాకియుండగనే
నన్ననుగ్రహించరాదొ !
నన్ను స్వీకరించరాదొ !!
పంచశీల ప్రభావమ్మొ !
పంచభూతములు మిత్రులొ !!
ఏమిటి ఈ నిర్వేదము ?
ఇంతరాత్రి ఈ ఖేదము ?
తొలుత ఎన్నడెరుగనట్టి

మది కలతల పాలై
నది..... పాపమింతె !!
వే ప్రేమించిన నగములు
నే ప్రేమించిన నదములు
నే ప్రేమించిన మనుజులు, నా
అన్నలు, నా అనుజులు
నా ప్రేమను శంకించగ
యా మమునన్ను జూచి
నవ్వుచుండెనా యేమది :
నా సేవల దరియించిన
ఆసియా చరిత్ర నన్ను
విస్మృతీ గుహా గహ్వ
రస్మృతి కంకితమొకమున్నె
నా కీరితి దిగ్దిగంతములకు
ప్రాకియుండగనే
నన్ననుగ్రహించరాదా !
నన్ను స్వీకరించరాదా !!
పంచశీల ప్రభావమో !
పంచభూతములు మిత్రులో !!
ఏమిటి ఈ నిర్వేదము ?
ఇంతరాత్రి ఈ ఖేదము ?
తొలుత ఎన్నడెరుగనట్టి

అనువాదాలు

అడిగినంతన యభిమానమంతరించు
తీరినంతనఁ గోర్కె తీవ్రత నశించు
నిరహమందున విహితము ముద్బుద్ధమగును
వీక్షణమ్మున నన్వేషణంత మొందు !
మద్యమేటికి మధురిపుడుండియుండ
కలశ, కాదంబరీకల్ష్యమతని కనులు
ఎపుడు వచ్చునో, ఎచట కే భంగిననుచు
ప్రాయమూనిన నా ప్రాణమెదిరి చూచు ?

ఎవరు సృజియించి నారేటికనెడుఁ బ్రశ్న
కెంత శోధించినను యేమి బయలు రాదు.
మూలనేడనో నేబడి మూల్గుచుండ
ఎవరు ఖిలిచిరదేటికి ఎఱుగనైతి
సుప్తలోకాలనే సుఖనిద్ర నుండ
ఎవరు మేల్కొల్పిరేటికి ఎవడు సెప్పు ?
నిండు సభనుండి నిర్దయత నిశ్వసించ
ఎవడు ? ఎచ్చోటికిద్చుక పోవునేడు ?
రాకపోకల ఈ రభస కర్థమేమి ?
ఎంత శోధించినను యేమి యంతువడదు !

రమ్య హర్మ్యాల మనసు రంజిల్లుగాని
ముద్రలేర్పడు పాదము మోపినంత !
ఐహికౌన్నత్య మజ్జదు మంచిదేను
నీతి దప్పిననేగాని చేతికందు !!

అనువాదాలు

అడిగినంతన యభిమానమంతరించు
తీరినంతనఁ గొర్కె తీవ్రత నశించు
నిరహమందున విహితము ముద్బుద్ధమగును
వీషణమ్మున నన్వేషణంత మొందు !
మద్యమేటికి మధురిపుడుండియుంత
కలశ, కాదంబరీకల్ష్యమతని కనులు
ఎపుడు వచ్చునొ, ఎచట కే భంగిననుచు
ప్రాయమూనిన నా ప్రాణమెదిరి చూచు ?

ఎవరు సృజియించి నారేటికనెడుఁ బ్రశ్న
కెంత శోధించినను యేమి బయలు రాదు.
మూలనేడనో నేబడి మూల్గుచుండ
ఎవరు బిలిచిరదేటికి ఎఱుగనైతి
సుప్తలోకాలనే సుఖనిద్ర నుండ
ఎవరు మేల్కొల్పిరేటికి ఎవడు సెప్పు ?
నిండు సభనుండి నిర్దయత నిశ్వసించ
ఎవడు ? ఎచ్చొటికిద్చుక పోవునేడు ?
రాకపోకల ఈ రభస కర్థమేమి ?
ఎంత శోధించినను యేమి యంతువడదు !

రమ్య హర్మ్యాల మనసు రంజిల్లుగాని
ముద్రలేర్పడు పాదము మోపినంత !
ఐహికౌన్నత్య మఝదు మంచిదేను
నీతి దప్పిననేగాని చేతికందు !!

ఈ ఎదన సృష్టిచే నేను దాల్చినాను
గుణగణనలేల ? నిర్గుణు దాల్చినాను
దుష్టుడను, ధూర్తుడను, దేబెనౌదుగాక !
తమరియానతి యౌదల దాల్చినాను !!

చావు బ్రదుకులు నావి నీ కోసమేను
చచ్చినను బ్రతికినను నీ సమక్షమంచే !

పొసగినది భుజియించవలయును
ఒసగు దాతను దలువ వలయును !

విశ్వాసముస విశుద్ధాత్ముడై లోకాస
చరియించు నమ్మదు సూఫియనగ !

(సూఫీ కవి సయ్యద్ అహ్మద్ హుసేన్ "అమ్జద్" కవితలకు - ఉర్దూనుండి)

ఊపిరున్నంత వరకోపగలను గాని
గోప్యమే గోలజేయ నేనేమి సేతు !!
'రానమాజుకు' 'రమ్మ' న వింటిగాని
పొనశాలనే తెలవారె నేమి సేతు !!
వేయి యేళ్ళయిననే వేచియుందుగాని
ఆయువే అల్పమైన నేనేమి సేతు !!!

ఈ ఎదన సృష్టియే నేను దాల్చినాను
గుణగణనలేల ? నిర్గుణు దాల్చినాను
దుష్టుడను, ధూర్తుడను, దేబెనౌదుగాక :
తమరియానతి యౌదల దాల్చినాను ::

చావు బ్రదుకులు నావి నీ కోసమేను
చచ్చినను బ్రతికినను నీ సమక్షమందే :

పొసగినది భుజియించవలయును
ఒసగు దాతను దలువ వలయును :

విశ్వాసమున విశుద్ధాత్ముడై లోకాన
చరియించు నమ్జదు సూఫియనగ :

(సూఫీ కవి సయ్యద్ అహ్మద్ హుసేన్ "అమ్జద్" కవితలకు - ఉర్దూనుండి)

ఊపిరున్నంత వరకోపగలను గాని
గోప్యమే గోలజేయ నేనేమి సేతు ::
'రానమాజుకు' 'రమ్మ' న వింటిగాని
పొనశాలనే తెలవారె నేమి సేతు ::
వేయి యేళ్ళయిననే వేచియుందుగాని
అయువే అల్పమైన నేనేమి సేతు :::

అంధుడు

సూర్యచంద్రుల సుందరతా ప్రశస్తి
ఉదయకాంతుల యుషసి చీకట్ల క్రమము
వినును మాత్రమే కాని వీక్షించలేడు
మాపుకోలేక, మారాడ లేక యతడు
జగతిఁ బ్రేమించు గాని చక్షువు నగనడు!

మదన జ్వాలాభినయమహా దీప్తియందు
శలభమట్టుల నాశన మందుగాని
తన్మహా తాండవద్యుతి జూడడతడు!
భక్తియాతని భావననావహించ
దేవతా సన్నిధిన బ్రణమిల్లుగాని
ద్వార మెరుగడు సత్య ప్రధానుడతడు

తడబడుటలతని పనితన మొనరించకుండ
చిడిదుడుకు తోర్పుతో యొదిగిపోవు
తాను నడచెడిదారినే గానడతడు!

అతడు నవ్వుకొనుసు అత్మ సంతృప్తికి
ఒరుల జూచి యోర్వలేక గాదు
తన గార్చు కన్నీటఁ దడిసిన వలువనే
కాసగా లేని కబోదియతడు!

కలిమి లేముల పరస్పర ఘర్షణము లెఱుగు
ఘర్షణా గత గర్జనముల వినును
కాని తత్ కపట నాటక దుష్ట దృశ్యముల్
కంట నిడుకొన నట్టి కర్మయోగి!

అంధుడు

సూర్యచంద్రుల సుందరతా ప్రశస్తి
ఉదయకాంతుల యుషసి చీకట్ల క్రమము
వినును మాత్రమే కాని వీక్షించలేడు
మాపుకోలేక, మారాడ లేక యతడు
జగతిఁ ప్రేమించు గాని చక్షువు నగనడు!

మదన జ్వాలాభినయమహా దీప్తియందు
శలభమట్టుల నాశన మందుగాని
తన్మహా తాండవద్యుతి జూడడతడు!
భక్తి యాతని భావననావహించ
దేవతా సన్నిధిన ప్రణమిల్లుగాని
ద్వార మెరుగడు సత్య ప్రధానుడతడు

తడబడుటలతని పనితన మొనరించకుండ
చిడిదుడుకు తోర్పుతో యొదిగిపోవు
తాను నడచెడిదారినే గానడతడు!

అతడు నవ్వుకొనుసు అత్మ సంతృప్తికి
ఒరుల జూచి యోర్వలేక గాదు
తన గార్చు కన్నీటఁ దడిసిన వలువనే
కానగా లేని కబోదియతడు!

కలిమి లేముల పరస్పర ఘర్షణము లెఱుగు
ఘర్షణా గత గర్జనముల వినును
కాని తత్ కపట నాటక దుష్ట దృశ్యముల్
కంట నిడుకొన నట్టి కర్మయోగి!

అమృత పాత్రనుఁ దన్ని హాలాహలము లేపు
వెఱ్ఱిగా చెయిజాచి వెక్కి వెక్కి యేడ్చేము !
సుఖ సౌధముల నెల్ల సొంతమే కూల్చుకొని
శిథిలాల జూచి కడు చింతించి యేడ్చేము !

నష్ట మేర్పడెనానంద నిధిని దాచ ;
అదియె పంచిననిసుమంతఁ దరగదాయె!!
కలవారికే సకల సుఖము లెల్లపుడు !
పూరిళ్ళ బాదిగా జూతు మెల్లప్పుడు !!

దీపశిఖ చుట్టు దూరాన దిరుగు గాని
శలభములకును కాలు సాహసము లేదు !!

బ్రదుకు నా మొదలౌనేమొ చెప్పలేను !
చావు సారాంశమని మాత్రమొప్పనేను !!

వెలుగ వలెనను కోర్కె ఎదనున్నదే గాని
తమసుతో చెలిమి సమ్మతము గాదు !
సత్యము సమయూను వర్తియై చెల్లుట
తమకేమొ ! నాకు సమ్మతము గాదు !
కామాతురతయందు, కన్నెయందము నందు
తగులమి నాకు సమ్మతము గాదు !

దారిబత్తము చెల్లిపోగా దారి మాత్రము గడవకున్నది !
బాటసారిని కలచి వేసెడు బాధ మాత్రము విడవకున్నది !

అమృత పాత్రనుఁ దన్ని హాలాహలము లేపు
వెఱ్ఱిగా చెయిజాచి వెక్కి వెక్కి యేడ్చేము !
సుఖ సౌధముల నెల్ల సొంతమే కూల్చుకొని
శిథిలాల జూచి కడు చింతించి యేడ్చేము !

నష్ట మేర్పడెనానంద నిధిని దాచ ;
అదియె పంచిననిసుమంతఁ దరగదాయె!!
కలవారికే సకల సుఖము లెల్లపుడు !
పూరిళ్ళ బూదిగా జూతు మెల్లప్పుడు !!

దీపశిఖ చుట్టు దూరాన దిరుగు గాని
శలభములకును కాలు సాహసము లేదు !!

బ్రదుకు నా మొదలౌనేమొ చెప్పలేను !
చావు సారాంశమని మాత్రమొప్పనేను !!

వెలుగ వలెనను కోర్కె ఎదనున్నదే గాని
తమసుతో చెలిమి సమ్మతము గాదు !
సత్యము సమయాను వర్తియై చెల్లుట
తమకేమొ ! నాకు సమ్మతము గాదు !
కామాతురతయందు, కన్నెయందము నందు
తగులమి నాకు సమ్మతము గాదు !

దారిబత్తము చెల్లిపోగా దారి మాత్రము గడవకున్నది !
బాటసారిని కలచి వేసెడు బాధ మాత్రము విడవకున్నది !

కాలమా కడతేర్చరాదే! కాని కాలము రాకముందే!

కాలమా ! కడతేర్చరాదే ! కానీ కాలము రాకముందే !!
బ్రతుకు బరువై పోకముందే ! మెతుకు కరువై పోకముందే !
చేవ జచ్చుటకన్న ముందే చేయిజాచుటకన్న ముందే !
గుప్తహస్తము పట్టు విడవడి, గుట్టురట్టయిపోకముందే !! కాలమా.....
ఒకరులెమ్మని, ఒకరు పొమ్మని, ఉన్న చోటున ఉండనివ్వని
భంగపాటులు సైచి బ్రదికెడిపాడు కాలము రాకముందే ! కాలమా........
మధురభావన, మధుర భాషణ మందగించుటకన్న ముందే !
మంచి నా నడవడికపైనెదొ మచ్చ వచ్చుటకన్న ముందే !!కాలమా.... ....
అంతరంగానందనిర్ఝరి ఆరిపోవుట కన్న ముందే !
మనసురంగులకలలనీనుట మానివేయుట కన్న ముందే !! కాలమా.....
ముదిమిపైగొన తరుణ హృదయము గొణిగిసణుగుటకన్న ముందే !
వదలి గర్వము దిగులుపైగొన దేవురించుట కన్న ముందే !! కాలమా.........
బ్రదికి పనియేమన్న భావన మదిని వేచుటకన్న ముందే !
నన్నునా లోకాన నెవ్వరు కానకుండుట కన్నముందే !! కాలమా....—
వ్యాధులొక్కుమ్మడిగనాకిట తిష్ఠవేయుట కన్నముందే !
బాధలన్నీ తమ ప్రతాపము ఏకమై చూపుటకు ముందే !! కాలమా....
కాలు, సేతులు, కనులు, చెవులు గతులుతప్పుట కన్నముందే !
పేరు, పేరున బిలిచినా పెడచెవిని బెట్టుట కన్న ముందే !!కాలమా.....

(శ్రీ కాళోజీ రామేశ్వరరావు 'షాద్' గారి ఉర్దూ కవితకు)
"ముఝొలేజారీ ఖజా అయిసీ ఘడీ ఆనేసెపహ్లే"

కాలమా కడతేర్చరాదే! కాని

కాలము రాకముందే!

కాలమా ! కడతేర్చరాదే ! కానీ కాలము రాకముందే !!
బ్రతుకు బరువై పోకముందే ! మెతుకు కరువై పోకముందే !
చేవ జచ్చుటకన్న ముందే చేయిజూచుటకన్న ముందే !
గుప్తహస్తము పట్టు విడవడి, గుట్టురట్టయిపోకముందే !! కాలమా.....
ఒకరులెమ్మని, ఒకరు పొమ్మని, ఉన్న చోటున ఉండనివ్వని
భంగపాటులు సైచి బ్రదికెడిపాడు కాలము రాకముందే ! కాలమా........
మధురభావన, మధుర భాషణ మందగించుటకన్న ముందే !
మంచి నా నడవడికపైనెదొ మచ్చ వచ్చుటకన్న ముందే !!కాలమా.... ....
అంతరంగానందనిర్ఝరి ఆరిపోవుట కన్న ముందే !
మనసురంగులకలలనీనుట మానివేయుట కన్న ముందే !! కాలమా.....
ముదిమిపైగొన తరుణ హృదయము గొణిగిసణుగుటకన్న ముందే !
వదలి గర్వము దిగులుపైగొన దేవురించుట కన్న ముందే !! కాలమా.........
బ్రదికి పనియేమన్న భావన మదిని వేచుటకన్న ముందే !
నన్నునా లోకాన నెవ్వరు కానకుండుట కన్నముందే !! కాలమా....—
వ్యాధులొక్కుమ్మడిగనాకిట తిష్ఠవేయుట కన్నముందే !
బాధలన్నీ తమ ప్రతాపము ఏకమై చూపుటకు ముందే !! కాలమా....
కాలు, సేతులు, కనులు, చెవులు గతులుతప్పుట కన్నముందే !
పేరు, పేరున బిలిచినా పెడచెవిని బెట్టుట కన్న ముందే !!కాలమా.....

(శ్రీ కాళోజీ రామేశ్వరరావు 'షాద్' గారి ఉర్దూ కవితకు)
"ముఝోలేజారీ ఖజా అయిసీ ఘడీ అనేసెపహ్లే"

పేజీ	లైను	తప్పు	ఒప్పు
29	6	వాగ్దూషణమ్	వాగ్భూషణమ్
30	4	పాకి	సాకి
30	6	అజ్ఞాతాన్ని	అజ్ఞానాన్ని
31	9	లోనై	లోనై
36	4	చేసుకుని	ముంచేసుకుని
36	16	ఆగడం	అగాధం
38	18	వెధవ	వెధవల
41	19	చడినగాన	చనడిగాను
45	6	అధికమైనా	అధికమై
47	10	వ్రాయండి	వ్రాసి
47	16	రా	నా
47	18	సమీక్షంలో	సమక్షంలో
48	చివర	జనాన్ని	జవాన్ని
52	15	కానా	కాను
53	4	కోటేవాణ్ని	కోసేవాణ్ని
55	1	నీ నోరు కట్టేసిన కర్మ సిద్ధాంతంతో	కర్మ సిద్ధాంతంతో నీ నోరు కట్టేసిన
57	10	కప్పుకొను	కప్పుకొని
59	9	కానివ్వండి	కానివ్వకండి
59	17	బాధల్నే	బాధల్ని
69	3	గోతుల్లో నన్ను	గోతిలో నన్ను పాతిపడేస్తారనీ

7703594
7713571

పేజీ	లైను	తప్పు	ఒప్పు
29	6	వాగ్దూషణమ్	వాగ్భూషణమ్
30	4	పాకి	సాకి
30	6	అజ్ఞాతాన్ని	అజ్ఞానాన్ని
31	9	లోనై	లోనై
36	4	చేసుకుని	ముంచేసుకుని
36	16	ఆగడం	అగాధం
38	18	వెధవ	వెధవల
41	19	చడినగాన	చనడిగాను
45	6	అధికమైనా	అధికమై
47	10	వ్రాయండి	వ్రాసి
47	16	రా	నా
47	18	సమీక్షంలో	సమక్షంలో
48	చివర	జనాన్ని	జవాన్ని
52	15	కానా	కాను
53	4	కోటేవాణ్నే	కోసేవాణ్నే
55	1	నీ నోరు కట్టేసిన కర్మ సిద్ధాంతంతో	కర్మ సిద్ధాంతంతో నీ నోరు కట్టేసిన
57	10	కప్పుకొను	కప్పుకొని
59	9	కానివ్వండి	కానివ్వకండి
59	17	బాధల్నే	బాధల్నీ
69	3	గోతుల్లో నన్ను	గోతిలో నన్ను పాతిపడేస్తారనీ

7703594
7713571